

Bizalmat kapott a tavaly felvállalt irány

A közgazdasági egyetem idei küldötttervezetén, április 24-én a 95 küldöttből 75-en jelentek meg.

KIRÁLY ISTVÁN

— a küldöttgyűlés elnöke — bevezetőjében a tavalyi esztendőről, mint a fordulat évéről beszélt. A tavalyi év pozitívan értékelendő — mondta, hiszen hosszú bizonytalanság után kimozdultak dolgaink a holtponttól. Az idei küldöttgyűlés feladata az elmúlt időszak értékelése, az eddig bevált haladási folyamatok megerősítése, a jövő irányának kijelölése. Ehhez a küldöttgyűlést reális elemzésre, józanságra, toreláns vitára kérte, majd javaslatot tett a napirendi pontokra. A küldöttek egyhangúlag megszavazták, hogy a KISZ-bizottság beszámolójának szóbeli kiegészítése után az alapszervezeti struktúrára, illetve a ösztöndíjak elosztására vonatkozó javaslatokat tárgyalják meg, ezt kövesse a HKR-tervezet megvitatása, és végül a választásokra kerüljön sor.

SZILVÁSY GYÖRGY,

a KISZ-bizottság titkára a beszámoló szóbeli kiegészítése előtt jutalmakat adott át:

Bakaesi Gyula, Geist Ferenc Heljebbrandt László, Iványos János, Jánosi István, Kerekes Péter, Lilij Róbert, Lux Walter, Pirityi Katalin (instruktoroknak), Balogh László, Magyar Éva (Egyetemi Tanács-tagoknak), Balogh László, Brecska Éva, Héra Attila, Kovács Katalin, Kovács Mária, Tóth Balázs (a KISZ-bizottság leköszönt tagjainak), Forgó Ildikó, Márton János (szakítároknak), Komocsin Sándor, Moldvai Viktor, Rudolf Zsuzsa, Stark Tamás (Périszópok aktivistáknak), Dobos Andrea (ET-, nemzetközi szakbizottság), Kalotay Kálmán (TDK-tanácsstagoknak), Szakszon Ágnes, Zorob Zsuzsa (I. évf. aktivistáknak).

Április 4-e alkalmával a KISZ KB aranykoszorús KISZ-jelvényvel jutalmazta Turcsányi Katalint, az építőfőnöki és nemzetközi kapcsolatok szakbizottság volt vezetőjét, a KISZ KB Dicsőítő oklevelével pedig a szintén vezető Szabó Évát, az AIESEC helyi bizottság volt vezetőjét.

A KISZ-bizottság beszámolójának kiegészítésekor Szilvásy György elmondta, hogy az egyetemi KISZ-szervezet és az egyetemi pártszervezet viszonyra, illetve a KISZ-kongresszus határozatainak megfelelően, a KISZ törekszik a párt helyi politikájának alakítására is.

A KISZ-bizottság minden úton törekszik új pénzügyi fedezetet teremteni a mind szélesebb hallgatói kezdeményezéseknek. Az idén sikerült is elérni az ifjúságpolitikai pénzeszközök emelését.

Az ifjúsági parlament intéz-

kedési tervének végrehajtására már vannak eredmények: a hallgatók részt vettek a pgtananyag és a nyelvi képzés vitájában, az ösztöndíjrendszer kialakításában stb. Az ifjúságpolitikai pénzeszközök felhasználása a hallgatóság nagy tömegeinek művelődése érdekében történt; a KEN, a KULTURÁK támogatására. A szűkös lehetőségek ellenére többféle sportversenyt és bajnokságot is rendezett az egyetem. A TDK-mozgalom romlik, bár a dolgozók színvonala nem alacsony; a továbblépés érdekében új rendszer szükséges kidolgozni.

A KISZ-bizottság a legfontosabb kérdésekben kifelé és befelé is egységes volt, nem volt azonban egységes a tagok felkészültsége, munkabírása, munkavállalási szándéka. Voltak a KISZ-bizottságban meghatározó személyek és voltak olyanok is, akik csak a funkciójukhoz szigorúan kötődő feladatokat vállalták.

Szilvásy György konkrét kiegészítései után kezdődött meg a vita a beszámolóról.

KOMÓCSIN SÁNDOR

(III. ipar) arra tett javaslatot, hogy mit képviseljen a KISZ az oktatási reformban való részvevőket: A reform kulcs-

kérdése nem a „mit tanuljunk”, hanem a „hogyan tanuljunk”, hiszen egy rugalmas képzési mechanizmusban nincs akadálya a tananyagok megfelelő kiválasztásának. A „hogyan tanuljunk” vitában a szabad választás, az alternatívitás elvét, és a felvételjesítési követelmények minimalizálását, a tanulási kényszernek az egyetemen, de legalábbis az oktatókon kívülre helyezését kell képviselni — mondta Komocsin Sándor. Aki az egyetemre jön, annak szándéka, hogy dilettánsból közgazdász-szá váljon, arról papírt szerezzen, mert csak így töltheti be a közgazdászállást — s ez éppen elég kényszer tanulmányok folyamán. Szükséges megszüntetni az egyetem jelenlegi kínálati monopóliumát, amivel nemcsak a tanulnivalót szabja meg, de annak módját is, és még szubjektívítással terhelt kötelező számok-kéréseket is kényszerít a felmőt, de nem felnőttként kezelt hallgatókra.

A megreformált egyetemnek biztosítania kell a kisebbség legitim útját, többséggé válásának lehetőségét is.

OROSZ CSABA

(IV. ipar) azt javasolta, hogy a KISZ a tömegsport mellé

(Folytatás a 3. oldalon)

Mi a vélemény a pg-tankönyvről?

A tanácsteremben zajlott le az új négykötetes politikai gazdaságtudományi tanácsok vitája április 16-án. A három opponens véleménye ismertetésén kívül (dr. Sipos Aladár, dr. Kozma Ferenc, dr. Rozgonyi József), 21-en szóltak hozzá, így igazán maratoni vitának lehettünk szemtanúi reggel 9 óratól este fél 8-ig; 120-an kezdtük, 40-en maradtunk.

Palánkai Tibor rektorhelyettes, a vita vezetője üdvözölte a résztvevőket, majd arra utalt, hogy a vita elsődleges célja a szerkesztői, a lényeges tartalmi újdonságok — vagy hiányosságok — és az oktathatóság szempontjából történő „ítélkezés”. A vita akkor lesz eredményes — folytatta — ha a nagy horderejű problémákat érintik a felszólalók, az apróbb részletek, a stílusi jegyek hosszadalmas felidézgetése nemcsak pártatlan, hanem a lényegről tereli el a figyelmet. Utalt a magyar pg kutatás és oktatás hagyományos megújulási készségére, ami nemzetközi viszonylatban is figyelemre méltó. Elmondta még, hogy a tanszék további belső vitákat tervez, amelyeken a társ-tanszék is részt vehetnek, s a további diákvéleményeket is szeretnék felhasználni.

A vitán részt vevők nagy része

alapotően pozitívan értékelték

az oktatást. Sipos Aladár (KTI-igazgató) az anyag fő erejének a tudományos megalapozottságra való törekvést látta, valamint azt az igyekezetet, hogy a valóságot minél sokszínűbben tükrözi. Ennek módja részben a számos újszerű megközelítés (saját kutatás, összegzés), részben új témakörök megfog-

alá vétele. Zsarnóczai Sándor (a Közgazdasági Szemle főszerkesztője) szerint ez az anyag közel áll ahhoz, hogy alapként a nem fejlett tőkés országokban is felhasználhassák. Erednye még nyitottság; nem találja terjedelmének — legfeljebb néhol terjengősen. Takács Imre középiskolai tanár a hasznos ismétlés pedagógiai jelentőségére hívta fel a figyelmet, véleménye szerint a négy kötet erre jó lehetőséget nyújt. Megemlítette: nem várható el, hogy a szaktudomány valamennyi eredményét rögzítse a tananyag. A kötelező és ajánlott irodalom jól kiegészítheti a törzsanyagot. Vágt Ferenc (agrargazdasági tanszék vezetője) különösen annak örül, hogy a „mindentudás szelleme” nem kiséri az anyag sorait. Gyenge Zoltán docens (világ gazdaságtan tanszék) szerint az új tankönyv elősegíti azt, hogy realitásban kerüljenek elő a problémák egyetemünkön.

Tóth Tamás (a külker. tanszék vezetője) fontos elvi kérdésnek tartja a közgazdasági szemléletnek alapanyagban való megjelenését, másrészt a hallgatók mint első-sők, szerezhetik meg első-gazdálkodási tapasztalataikat. Mátyás Antal (az elmélet-történeti tanszék vezetője) véleménye, hogy az anyag „mérész”, törekszik a polgári közgazdaságtan eredményeinek integrálására. Herédi István (a szociológiai tanszék docense) elmélet-történeti vonatkozásban tartja jelentősnek az új tankönyvet. Sárközi Tamás (a jogi tanszék vezetője) elmondta, hogy a régebbi szoc. pg. a klasszikusok tanulmányozásának, egy napig gazdaságpolitika cseleltetésének egyvelege volt. A

szóban forgó kötet túllép ezen. A vállalkozást nagy tettek tartja gondolatilag, de ritka rossznak kidolgozásában.

Többen megfogalmazták azt a véleményt, hogy ez az anyag csak kiindulópontnak, alapnak tekinthető, ezért to-

vábbfejlesztése szükséges. Ennek szellemében a felszólalók a tankönyv egészét, vagy egyes részeit érintő problémákra helyezték a hangsúlyt.

A tankönyv szerkezeti fel-

(Folytatás a 2. oldalon)

BÉKE- ÉS BARÁTSÁGI HÓNAP LESZ MÁJUSBAN

Beszélgetés az Országos Béketanács főtitkárával

A február 17-i ülésen egy sor tartalmi és formai megújulást sürgető-garantáló határozatot fogadott el az Országos Béketanács elnöksége. Nemcsak szemlélyi összetételében változott, hanem céljainak megfogalmazásában is több új szempont felmerült.

— Az enyhülés éveiben a béke-mozgalom jelentős teret veszített — mondja Sarkadi Nagy Barna, a Béketanács újonnan választott főtitkára. — Nagyon leegyszerűsítve a kérdést: „kisebbség szükség volt rá”, mint a korábbi, konfliktusos időszakban. Csökkent tehát a hatása, befolyása, és — nyilván ezzel összefüggésben — szerte a világon fokozatosan elmaradtak sorából azok a tekintélyes közéleti személyiségek, akik a kezdeti években fémjelizték a mozgalmat. Ezek után sokakat várattalanul ért a tavaly (részben már tavaly előtt) életre kelt, óriási tömegeket mozgató spontán nyugati béke-mozgalom. És persze nemcsak meglepetést, hanem — különösen az idősebb békeharcosok körében — önkritikát is kiváltott, amit Boldizsár Iván úgy fogalmazott meg a legutóbb, hogy *valamint nagyon elrontottunk, ha*

akkora dolgok történnek a világban, és mi nem veszünk részt benne. Annál is inkább, mert a rezgések itt „házon belül”. Magyarországon is érezhetőek — az igény, az érzelmi reflex megvolna rá (hogy csak egyetlen példát, a popzenel szférát említsék). Lépti kellene tehát, — de hogyan, milyen formában? Szervezzünk békemozgalmat? Miért ne — de ki ellen, és milyen konkrét aprópóbból? Hiszen itt nincsenek és nem is lesznek atomrakéták, itt a kormány maga is békepolitikát, a leszerelést pártolja.

Ilyen és ehhez hasonló dilemmák közepette vált mind sürgetőbbé a béke-mozgalom megújítása. Aminek az egyszerűbb (egyértelműbb) oldala a külkapcsolatok kérdése: párbeszédet kell folytatni minden külső mozgalommal, amely a békét sürgeti, még akkor is, ha részkeveteléseikkel, megfogalmazásaikkal nem mindenben értünk egyet. Emellett törekedni kell arra, hogy a „külkapcsolatokat” ne elsősorban elnökségi delegációs találkozókkal, utazásokkal realizáljuk. Ennél sokkal szélesebb bázisra van szükség — olyanok bevonására, is mint pl.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEKI!

XXIV. ÉVFOLYAM, 8. SZÁM Á.: 1,40 Ft 1982. ÁPRILIS 29.

Felvonulás — majális!

Reméljük, hogy az időjárás kegyelme fogadja az idei május 1-i felvonulást, és az utána következő közgazdaj-majális. Fél 9-kor lesz a találkozó az egyetem előtt. Innen már együtt vonul a csapat a Landler Jenő utcai találkozóhelyre. A felvonulás után különbuszok viszik a közgazdásokat Törökbalintra az idei majális színelhelyre. Itt virsli, sör, üdítők és sok más finomság várja a felvonulókat. Szabadtéri és tornatermi sportversenyek, tanár-diák meccsek, majálisi vetélkedés, lángos- és lekvároskenyér-érvő versenyek szórakoztatnak délután. A majális vendége lesz a Lobogó együttes, fellép a Zene-művészeti Főiskola „küldöttsége”. Sötétedés után disco, újabb enni-innivaló és táborúzás csábít maradásra.

Reméljük, régi hangulatú, jó buli lesz az idei felvonulás és a majális; találkozó tehát május 1-én, fél 9-kor az egyetem előtt.

Pártbizottság előtt a KISZ

A KISZ AZ EGYIK leggyakrabban szereplő témája volt a pb-nek az elmúlt években, mégsem tudtuk pontosan tenni megnyugtatóan a végeredményéről. A mozgalom körül szaporodó gondok, a szélsőséges vélemények megnehezítették a tisztálást is. Ezért is volt helyes döntés, amikor az egyetemi párt-vb, majd a pb napirendre tűzte a KISZ helyzetének elemzését, hogy megpróbálja megtalálni a helyes kiutat a jelenlegi helyzetből.

Dobák Miklós, a vb ifjúsági felelőse terjesztette az anyagot a pb elé április 14-én, amelyet korábban már megvitatott az agit-prop. munkabizottság kibővített ülésén. Az egyetemi KISZ rétegsajtóosságának figyelembevételével vizsgálta az irások anyag pártszervezetünk tevékenységét. S miután fiatalosunk a társadalmunk egyfajta tükröképe, és egyetemünk is a környezeti kontextusoknak megfelelően változik, ezért az elemzés első része az ifjúságra ható külső belső feltételekkel foglalkozott. Így a nehezedő gazdasági és külpolitikai helyzettel, a felsőoktatáson belül jelentkező problémákkal.

ELEMEZTE AZ ANYAG a KISZ feltételrendszerében bekövetkezett változások hatását, a KISZ politikai munkájára. A tapasztalatok szerint nem volt képes maradéktalanul végrehajtani a párt az 1970-es ifjúságpolitikai hatá-

rozatát és az 1974-es áprilisi határozat is sokkal inkább a KISZ bürokratikus vonásait erősítette, semmint a társadalmi kérdések megoldását szolgálta.

A betérjesztett anyag második részében egyetemünk KISZ-helyzetével foglalkozott. Eltérő intenzitással, de befolyásolják a külső tényezők szervezetünk tevékenységét. Majd röviden összefoglalta az elmúlt időszak legfontosabb tapasztalatait:

1981 tavaszáig az egyetemi KISZ-mozgalom rendszertelen és felszínesség vált. Új igények merültek fel a KISZ-szel szemben. A kihívásra a KISZ sem szervezettel, sem politikailag nem volt képes reagálni. A KISZ-bizottság elvesztette kapcsolatát a KISZ-talakkal.

Kísérlet történt a szervezet felépítésének átalakítására, a kari vezetőségek helyett a szakvezetőségek létrehozásával, de ez nem sok sikerrel járt, sőt kádergondokat jelentett. Megszűnt a pol.-képzés, a Polvax. A TKR átalakítási kísérlete is formai oldalról közelített, érintetlenül hagyva a lényeges tartalmi problémákat.

A FORDULAT TALÁN 1981 tavaszán következett be, amikor a KISZ vezetőinek egy jelentős része rájött, hogy ifjúsági szervezetünknek növelni kell aktivitását minden teni (Folytatás a 7. oldalon.)

(Folytatás a 7. oldalon.)

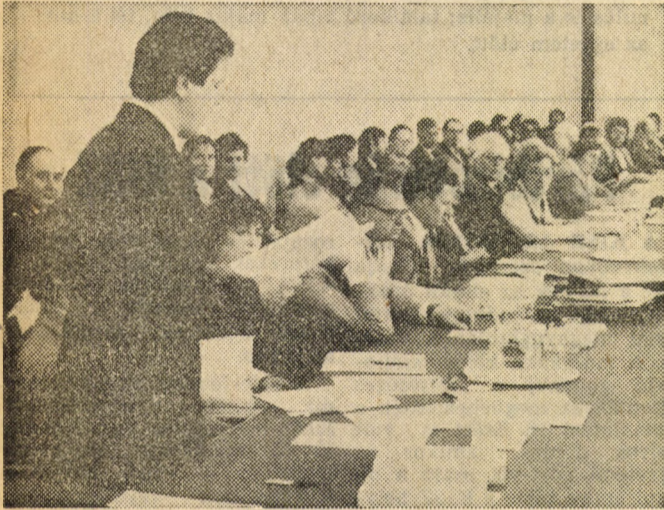
Mi a vélemény a pg-tankönyvről?

Tananyagvita az új pg-jegyzetről

(Folytatás az 1. oldalról)

Építést elemelve Sips Aladár azt kifogásolta, hogy az anyag nem áll össze egységes egészzé, hiányzik a főszerkesztő munkája. Ezért lehetséges, hogy az egyes szerzők a hobbikutatásuk eredményeit túl részletezően közlik, anélkül, hogy az ellentétes véleményeket tárgyalnák.

A felszólalók nagy része egyetértett azzal, hogy az egyes kötetek nem kapcsolódnak szervesen egymáshoz: elsősorban a II. és III. kötet nem épül az Alapvetésben leírtakra. Vigh László (a TEK képviselője) szerint objektíve nem is épülhet, mert a kiindulópont rossz; egy különös színtről indul, ezért az alapvető kategóriáknak nincs megfelelő kapcsolatuk a konkrétumokkal.

Vitakérdés a IV. kötet létjogosultsága. Többen azért kérdőjelezték meg, mert a világgazdasági összefüggések nélkül lehetetlen a korábban feltett kérdéseket megoldani.

A továbbiakban a vita során megfogalmazott, az egyes kötetekhez kapcsolódó, de sokszor azokon túlmutató,

általánosítható problémákat

foglaljuk össze.

Az I. kötet legfőbb jellemzője, hogy érthetetlen. Nyilas József egyetemi tanár (a világgazdaságtan tanszék vezetője) felszólalásában azt fejtette, hogy míg a korábbi tankönyvek logikusak, viszonylag könnyen követhetők, addig a szóban forgó tananyag nem vonzó a diákok számára. Alapvető feladatuként az összegyűlt tartalmas anyag értetlenné tételét jelölte meg.

Kozma Ferenc felkért opponens írásos anyagában a diákok felkészültségét tartja elégtelennek, a középiskolai és egyetemi oktatási rendszer további alakulását teszi függővé a politikai gazdaságtan helyét, szerepét az egyetemi oktatási struktúrában.

Többen javasolták, hogy az I. kötet legyen rövidebb; a későbbi átfedések elkerülése végett valóban csak az alapvető kategóriákat tisztázza. A kiinduló kategóriákat viszont tegye érthetővé, egyértelművé, vagy ahol még viták folynak róla, ott válassza szét az álláspontokat. Nagy Tamás (a KTI igazgatóhelyettese) elemző felszólalásában lépésről lépésre követte nyomon az Alapvetés kategóriarendszerét, bemutatva azt, hogy gazdasági szféra és a termelés, az elajátítás, az elajátítási funkció, a produktív és nem pro-

duktív munka stb. kategóriák nincsenek pontosan definiálva, gyakran nem teljesen fedik a jelenség lényegét, vagy előfordul, hogy egy fogalmat az anyag különböző részein eltérő módon értelmeznek. Nagy Tamás kritikai észrevételei mellett kifejtette, szerint mi lenne az egyes kategóriák helyes meghatározása.

A II. kötet a felszólalók szerint a négy kötet közül a legkiforrottabb, a legjobban tanulható, és korábbi kapitalizmus politikai gazdaságtani anyagokhoz képest tartalmában is előre mutató. Többen kiemelték, hogy bár a tananyag távol áll attól, hogy a mai kapitalizmus jelenségeire kimerítő választ adjon (például a finanszírozás, a stagnálás stb.), de jelentős előrelépés a magyar közgazdaságtudomány újabb eredményeinek

lélmák is. Többen megemlítették, hogy a tananyag gyakran átszop a gazdaságpolitika területére, annak kérdéseivel foglalkozik, sőt, néhol „tudományos” alapon igyekszik alátámasztani azt.

A vitában szép számmal részt vevő egyetemi tanszék képviselői is felhívták a figyelmet a szorosabb tanszéki közötti együttműködésre, és megették saját szakterületükhöz kapcsolódó észrevételeiket is.

A IV. kötettel kapcsolatban — a már említett strukturális problémákon túl — a következő kérdések merültek fel: Nyilas József szerint a IV. kötet belső ellentmondásokat tartalmaz, ami elsősorban eklektikus jellegéből adódik. Tóth Tamás szerint is sok, napjainkban kulcsszerepet játszó jelenséget (például integráció, infláció stb.) a tankönyv elnagyoltan kezel, bár kiemeli a IV. kötet jelentőségét, mivel az önálló kötet is hangsúlyozza a napjainkban is elengedhetetlenül szükséges külkereskedelmi szemléletet.

A hozzászólások után elsőként Fekete Ferenc, az I. kötet szerkesztője tette meg észrevételeit. A vitát hasznosnak érezte az oktatás szempontjából (didaktikai, szerkezeti észrevételek), felmerült még a szűkebb területeken végrehajtható további „melyjúrások” szükségessége is, amelyek a szakmai színvonalat fogják remélhetőleg emelni. Az I. kötet létjogosultsága közvetve vagy közvetlenül végig a vita tárgya volt; véleménye szerint a vita a kötet megtartását erősítette meg. Szükség van bevezető részre, amely általános ismereteket nyújt, és bevezet

átvétel. Ezzel kapcsolatban Kiss János, a Rajk László Szakkollégium képviselője utalt arra, hogy az új tankönyv bizonyos mértékben „rehabilitálja” a tőkés gazdaságot, például a profitrátát süllyedő irányzata dogmáinak revíziójában.

A III. kötet legfontosabb problémája a — hozzászólók szerint — még mindig az, hogy túl sok benne az ideológia. Nagy Tamás szerint a legfőbb kérdések: az anyag nem tisztázza pontosan a kapitalizmus és a létező szocializmus közötti azonosságokat és különbségeket; még mindig hajlik egy elvont, egy elgondolt szocializmus leírására elkenve a létező problémákat; végül speciális helyzeti sajátosságokat háttérbe szorítva, általános vonásokat próbál megfogalmazni. Nagy Tamás az állításait konkrét példákkal támasztotta alá; például a tankönyv ír arról, hogy a proletártárfordalom a relatíve fejletlen országokban győzött — az NDK, Csehszlovákia fejletlen országok voltak?; a tankönyv beszél a jól működő üzemi demokráciáról —, de hol működik jól a valóságban? továbbá, hogy a szocializmus fontos jellemzője a tudatosan megvalósított arányosság, amit időben és területileg korlátozottan megszakíthatnak aránytalanságok — a szocialista gazdaság eddigi történetét tekintve nem széptételezés ez?...

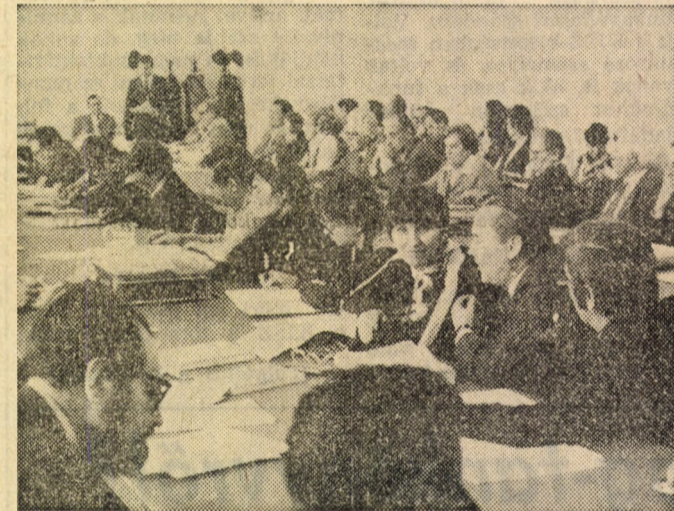
Kahulits László (a Politikai Főiskola tanszékvezetője) szintén az anyagrész valóságához közelítést tartja a legsürgősebb feladatnak. Figyelembe kell azonban venni, — és ez például a vállalatok és a szövetkezetek vizsgálatánál is szembejön —, hogy különböző korszakok és országok valósága más és más.

Falusné Szikra Katalin (a pg. tanszék egyetemi tanára) hozzászólásában hangsúlyozta, hogy a III. kötet fő problémája az, hogy csak a régi kérdésekre adott válaszok újak, pedig új kérdések felvetése is időszerről lenne. Az új kérdéseknek azonban nem abból kellene kiindulniuk, hogy a szocializmus fölényben van a kapitalizmussal szemben, ezt a gyakorlatnak kell bizonyítani.

A pártosság lényege éppen a valóság feltárása

ezért a szocializmus jelenlegi problémáit nem lehet a „végrehajtás gyengeségeként” feltalni, ha nem a bajok gyökereit kell felkutatni.

A III. kötet kapcsán merültek fel a legélesebben a pg. tárgykörével kapcsolatos prob-

Balázs Gusztáv felvételei

lemzés technikájába. A forgalmazás és formulázás nehézségeit részben menti, hogy maga a probléma bonyolultabb a korábbinál, a szokásosnál. Szükség van a differenciáltabb, újszerűbb megközelítésre, meg kell tanulni ezt a közelítési módot. Le kell gyűrni az újtól való idegenkedést. (Aki például vektorokkal és mátrixokkal tanulja meg a jelenségek elemzését, annak a a korábbi „egyszerű” technika lesz túl bonyolult.)

Szamaras J. Orestész, a II. kötet szerkesztője elmondta, hogy a vita „a tettek szférájába viszi a szerzőket”. Hamis az a feltevés, hogy a kapitalizmust okitoknak könnyebb dolguk van. A klasszikus kapitalizmust is állandóan újra kell értékelni, még az anyag oktatása közben is rengeteg új, szinte meghökkenítő kérdés merül fel. A kötet fő erősségének azt tartja, hogy sikerült következetesen érvényesíteni a marxi gondolatot, miszerint a kapitalizmus profitra beállított társadalom, ahol a legfőbb törvény az értéköslet-törvény. Az anyag megírására rendelkezésre álló idő rendkívül rövid volt, tőle szerint napi 10—15 órá munkát követelt. Nyugodtabb körülmények, egy „alkotóműhely” létköre, sok-sok vita jelentheti a továbblépést.

Erdei György a III. kötet szerkesztője, később teszi meg szerkesztői reflexióit.

Zelkó Lajos a IV. kötet szerkesztője, írója szerint az anyag logikus, tematikus felépítésében követi az előző részek logikáját (a világgazdaság modelljének felvázolásával kezd, majd a nemzetközi árucserre, a nemzetközi pénz következik). Fontosnak érzi a komparatív elmélet hangsúlyos szereplését,

amely a közgazdaságtan egyik alapelve ugyan, „mégsem épült bele idegrendszerünkbe”. Bizonyos részek nem szigorúan vett tananyagként, hanem inkább tájékoztatás gyanánt szerepelnek.

Szabó Kálmán tanszékvezető a tananyag főszerkesztője részletekbe menő vitákat ígért a tanszéken belül és a tanszék között is. A marxista politikai gazdaságtan fogalmáról szólva elmondta, hogy ez nem egyenlő a marxi tanokkal; a valóság igaz tetteit, elméleti elemzését jelenti. Ugyanakkor nemcsak az marxi, amit Marx mondott, kifejtett. Ami igaz, az marxista kell, hogy legyen. Ami igaz, az nem ellenkezik a pártosság azon elvével sem, hogy a fejlődést képviseli, a munkásszítály érdekeit képviseli. A diszciplína sarkpontjának tekinti annak a kérdésnek a megválaszolását, hogy vajon milyen ökonomiai meghatározottságban élnek azok a tömegek, amelyek a haladás hordozói lehetnek. Felemlítette Lukács György egyik utolsó cikkét, amelyben az idős Ady és a századforduló értelmiségének szemére vetette: nem jutottak el az ökonomiához, s ezen keresztül a munkásszítályig. A Rajk László Szakkollégium felvetését — „több tudományt, kevesebb ideológiát” — félrevezetőnek, megtévesztőnek mondta. Akarjuk, vagy nem, a tudományos elméletek egyben ideológiák is.

Nagyon fontosnak tartja a polgári elméletek használható tételeinek alkotói beillesztését a marxista politikai gazdaságtanba. Meg kell találni a marxista munkaértelmélet és a marginalitás közötti hidakat.

TEK-napok, 1982

Tókei Ferenc előadása a szocializmus dialektikájáról

„... A szocializmus elvileg kezdeti, kifejezetten politikai jellege még ma is túlyomó, és a közeljövőben is túlyomó marad mindaddig, amíg a fennálló szocializmus világképében döntő változás nem következik.” — írja Tókei Ferenc a „Társadalmi formák marxista elméletének néhány kérdése” című művében. Ezzel a gondolattal lehetne talán a legjobban összefoglalni, hogy miről is esett szó a Ráday utcai kollégiumban. A továbbiakban tömören, az előadás lényeges gondolatait kiemelve szeretném összefoglalni az elhangzottakat.

„Mint az nem titok, meglehetősen bajban vagyunk.” — állapította meg Tókei Ferenc előadása legerősebb megállapításával. „Nincs ökonomiai alapja az együttműködésnek.” A szocialista országok határkőhöz érkeztek. A jelenlegi gyakorlatot folytatva csak javítani, s nem minőségileg megújítani lehet a szocializmust.” Ma már azonban nem lehet szó arról, hogy úragomboljuk a kabátot — új kabát kell!”

Melyek azok az okok — Tókei szerint — amelyek kiváltották a szocializmus növekedésének lelassulását? Legin-

kább a kapitalista országokban tapasztalható recesszió hat ránk kedvezőtlenül. A visszaeséssel párhuzamosan nagyságrendi ugrás következett be a finanszírozás koncentrációjában és centralizációjában, melynek következtében a multinacionális tőkének meghatározó szerepe lett korunk világgazdaságában. Ezt a változást „nem lehet belegyömöszölni az állammonopolizmus kategóriájába.” A szocialista országok ma még nem találták meg a módját, hogyan viszonyulhatnak a legeredményesebben a multikhoz, holott ez egyik kulcskérdése a változásoknak.

A másik alapvető probléma, hogy a létező szocializmus nem világszocializmus. Sajátos módon, két bázison — a világgazdaság és a nemzetgazdaságok bázisán — kell fejlődni. A két bázist állandóan egyensúlyban kell tartani, amely úgy tűnik, ma még nem sikerül. A változásoknak a bázisok egységé válságnak irányába kell hatniuk. „Jelenleg a szocializmus primitív korszakát éljük. A létező szocializmuson nem lehet világtörténelmi jegyeket számunkra. A szocializmus ma politikai fennállásra van itélve.” — zárta le mondaválóját Tókei Ferenc.

A jövő nemzedék feladata megtalálni az utakat, amelyeket járva bebizonyosodnak: a mi esélyünk a világtörténelem.

Májner Beáta

Naivitás vagy optimizmus?

TEK-napok után

Április 26-án az OKP-SZKP vita (Hardi Péter), illetve egy jazztörténeti előadás meghallgatásával véget ért a TEK rendezvénytársasága a Ráday kollégiumban.

Az un. „szakmai” programokon túl pantomim, klasszikusgitár-est és egyéb kulturális műsort sorakoztatott fel a rendező gárda.

Előljáróban megjegyzem, hogy egészét tekintve nem sikerült a hét úgy, ahogy a szervezők illetve a kollégium szervezői tervezték. Közvetlenül látható volt ez a programok már-már kínosan alacsony látogatottságán, a viták hiányán.

A továbbiakban ennek okát keresendő, néhány szempontot vetek fel, távolról sem állítva azt, hogy érintem a sikerességét minden összetevőjét.

A TEK-napok gondolata kb. fél évvel ezelőtt fogalmazódott meg, gyakorlati megvalósítása április közepére esett. Az időponttal kapcsolatban két álláspont alakult ki a rendezvénytársaság ellen: az egyik úgy vélte, hogy a kollégium még „túl fiatal” egy ilyen jelentőségteljes program megvalósítására, mivel nincs még az a közösségi kohézió mely „kifelé” is képes kollégiumként fellépni; a másik (gyakorlatiasabb) vélemény a vizsgaidőszak nyommasztó közelségét hangoztatta fő érveként.

(Volt egy — teljesen praktikus — harmadik is: „Hogy lehet Buharinról vitatkozni, mikor az FTC—Ú. Dózsa mérkőzést közvetíti a TV?”) A fenti érvek mindegyike elfogadható. Számomra az első az amely különös jelentőséggel bír.

Immár közhely számba megy, hogy ma nem „divatos” a marxizmus klasszikusaival foglalkozni. Természetesen nem arról van szó, hogy a mási irányú érdeklődések értelmetlen kalandozások lennének a filozófiában vagy a kozgazdaságtanban (sőt óriási progresszivitásuk sem tagadható), csupán arról van szó, hogy nem szabad sorrendiséget felállítani, s a Marxtól olvasó „aligatókát csoportokat a pejoratív „balos” vagy dogmatikus jelzőkkel ellátni, tekintélyelvűeknek vagy elméletieskedőknek titulálni.

Hogy a helyzet így alakult, abban nagy szerepe van az

oktatási rendszernek, a tananyag-struktúrájának is. E tekintetben teljesen egyetértek Szabó Katalinnal: „Ma ugyanúgy mint két vagy három évtizeddel korábban, nem Marx-szal ismertetjük meg diákjainkat. Mégcsak nem is egy félreértelmezett, rosszul megértett vagy egyéni módon interpretált Marxszal, hanem nagy művének „A tőke”-nek „zanzásított”, összezsugorított változatával. A politikai gazdaságtan un. klasszikus fejezetei ma — akárcsak a hatvanas években — a tőke zsugorított és kifejtési rendjében is összezsugorított kivonatai. Ennél többet, úgy érzem, semmilyen interpretációval sem érthetünk Marx-nak.”

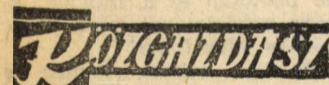
A TEK alakulásakor egyik alapvető célként deklaráltuk, hogy a hallgatókban potenciálisan meglévő elméleti érdeklődésnek adjunk egy formát, melyben ez a tartalom automatikusan kibontakozhat. Hangsúlyozom az „automatikus” szót, ugyanis úgy gondoljuk (juk), hogy létrehozható olyan kollégiumi légkör, mely önmagától, formai elvárások nélkül végzi el tagjai között a szükséges zelektiót. Ennek megfelelően a felvetéshoz gyakorlatilag nem felkötődik semmiféle követelmény, a bentmaradás egyedüli kritériuma a szakmai munka.

Nos, a különböző körök munkáját tekintve pozitív képet kapunk. Hozzá kell tennem, hogy ez roppant fontos, hisz megvan a lehetősége a továbblépésnek, a célként kitűzött „ideális közösség” megteremtésének. A TEK-napok sikeressége, úgy vélem, e lehetőség még nem gyakorlatiasodott voltában keresendő — a Kollégiumot tekintve. Egyetemi szinten — lévén, hogy teljesen nyitott programokat szerveztünk — is vizsgálható (vizsgálendő) az érdektelenség jelensége.

Véleményem szerint joggal elvárható egy egyetemi hallgatótól, hogy kérdésekkel forduljon a világ felé, de ne a kétkedésszerűtől, hanem a bizonyosságért, s ami még fontosabb, hogy keresse a választ kérdéseire.

S hogy ez naivitás vagy optimizmus (?) — döntse el az olvasó!

Papi Attila

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felolós szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT Szerkesztőség:

1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felolós kiadó: TILL IMRE igazgató

82-1889. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felolós vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató

Bizalmat kapott a tavaly felvállalt irány

(Folytatás az 1. oldalról)

álljon az élsport helyett, az oktatási reform kérdésében pedig az egyetemi autonómia kivívását sürgette, hogy a közgazdászképzést a szakma speciális igényeihez lehessen igazítani, mert „a felsőoktatás szabványgyártója az egyik egyetemen lóg, a másiknak pedig szűk”.

BALTA CSABA

arra hívta fel a figyelmet, hogy a reform- és tananyagvitákba azokat is be kell vonni, akik tanulmányt ugyan nem írnak a témáról, de egy-egy részkezdésről komoly véleményük van.

VALLÓ GÁBOR

(III. kül. gazd.) hozzászólása Komócsin Sándoréhoz kapcsolódott. Ő is szorgalmazta az alternativitás erősítését. Javasolta, hogy a képzés tárgyak helyett tárgycsoportra épüljön. „A tanulás kontrollja ne oktatói legyen, hanem kívülről, a gazdaságból hasson azzal, hogy az oktatás színvonalának emelése után, az egyetem diplomájának értéke nőjön. A vizsgák önként vállaltak nem eredményez parttalanságot, hiszen a vizsgák növelik a diploma értékét, és ez általános érdek.”

CSATA SÁNDOR

(I. évf.) azt vetette közbe, hogy a nyugati nagy egyetemeken is van vizsgakötelezettség és aki annak nem tesz rendre eleget, az nem kap diplomát.

CSIZMADIA ERNŐ

rektor a probléma kettősségére figyelmeztetett: Az oktatás jelenleg és a belátható jövőben az 1976-ban jóváhagyott tanterv alapján folyik. Ezen folyamatosan végeznek korrekciókat, így például a jövő évi tantervről májusban kell megállapodni. Emellett folyik a képzéskorszerűsítés, amelynek most az előkészületi munkálat zajlanak és a következő évben kell rögzíteni a közgazdász-képzés alapvető rendjét,

kiegészítő, együttműködésre képes szakemberekre van szükség — mondta Valló Gábor.

VERBÓ SÁNDOR

(IV. ipar), alapvetően hiányolta a beszámolóból a minőségi megnyilvánulásokat, az elemzést, a mértékre adott választ; szerinte ezek helyett a dokumentum felsoroló, extenzív jellegű. Vitakozott a beszámoló egy-két konkrét megállapításával, szerinte pl. lassú a reform folyamata és nem felgyorsult; az oktatási munkabizottságnak a leírtakkal ellentétben nem egységes a koncepciója stb. „Meg kell tárgyalni a KISZ-szervezet szerepét az egyetemen” — tartalmazza a dokumentum igen általánosan — mondta Verbó Sándor —, ez is jelzi, mennyi mindent kell még definiálni ebben az egyetlen megállapításban is: mit értünk egyetemen, szervezetben, KISZ-en.

BALYÓ LÁSZLÓ

(IV. ipar) szerint a hallgatóság úgy érzi, hogy tárgya és nem cselekvő alanya az oktatásnak, és így nem véletlen, hogy a piaci mechanizmusra hivatkozva a szabad választás mellett érvel. A kiút értékek megfogalmazása volna, s ebben a képzést leginkább megszervező fiatal oktatók lehetnek a diákok társai (a fiatalság kritériuma pedig a kapcsolat-teremtés képessége, és ennek jele a tegeződés).

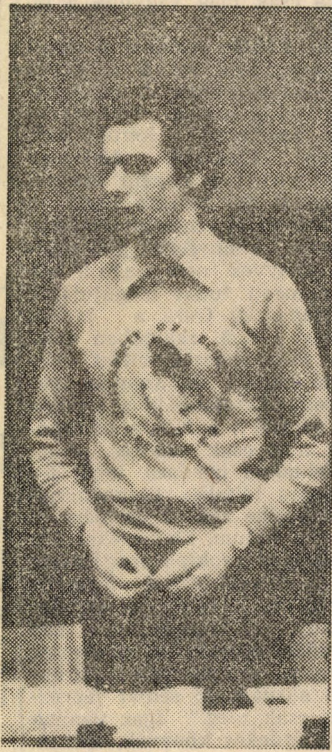
HORVÁTH GYULA

(I. évf.) szerint a helyzet bizonyult annál, hogy a tegeződés jelöli ki szövetségeseinket és a magazódás a reform ellenzőit.

BÁRD ANDRÁS

a budapesti KISZ-bizottság titkára kért ezután szót. Jogosnak találta azt a megjegyzést, hogy a beszámoló a tendenciákat nem körvonalazta, de figyelembe kell venni, hogy ez a KISZ-bizottság nem régóta dolgozik együtt, és ez alatt az egy év alatt impozánsan igye-

magát, mint egy élő, működő szervezet küldöttgyűlésén. Realistább szemléletre intette a hozzászólókat, majd hozzátette: ez eddigiek alapján úgy tűnik, hogy a hozzászólókat az

Szilvássy György, a KISZ-bizottság titkára

az egyetlen dolog zavarja csupán, hogy az egyetemen oktatók is vannak. A választhatóság absztrakció, mindig meg kell nézni, mire vonatkozik, és ha a diák ragaszkodik ahhoz, hogy választhasson, akkor a tanárnak is meg kell adni ezt a lehetőséget. Általánosabb témára térve a pártbizottság titkára elmondta, hogy a pártbizottság a KISZ-ben folyó viták elemzésével, irányok megfogalmazásával szeretne konkrét segítséget nyújtani. A KISZ-bizottság meghatározott fő irányával a pártbizottság egyetért, s azzal a fő gondolat-tal is, hogy a KISZ az egyetem aktívabb politikai tényezőjévé váljon. Az aktív cselekvés, a mozgalom szervezése mellett igen fontos a viták folytatása, a politizálás is. Ezen a területen igen fontos a tárgyszerűség, a történelmi szemlélet, a tapasztalatok átadása, a kizárólagosság leküzdése, az ideológiai-politikai elkötelezettség. A KISZ-ről folyó vitákban a pártbizottság az egység híve, és azokat erősíti, akik olyan szervezet, mozgalom munkáját, céljait fogalmazzák meg, amely közeleltől és szakmailag felkészült generációt hoz létre.

B. KISS TAMÁS

volt az első hozzászóló (Tűnődés a küldöttgyűlésen) címével.

Tűnődés a küldöttgyűlésen

Hangos tűnődés következik. Ahogy állók az EFIN idej tanácskozásának csodálkozó közönsége előtt, ahogy állók a szakküldöttgyűlés, a TDK közönsége előtt, ahogy kritizálnak bennünket alulról-felülről, jobbról és balról, eltűnődök.

Körülnézek az egyetemen: csak az egymás iránti közöny egyetemes. Ezen az univerzitáson univerzálisan bennük vagyunk. Tanulók helyett csak hallgatókként hallgatunk, a köz gazdája helyett csak valami homályos közgazdászféltérve válnak.

Kislányok, fiúk bolyonganak közösségek keresében, munkakeresésben, értékkeresésben. Együtt lenni vágyanak, alkotni vágyanak.

A kapcsolatok széthullanak, össze se állnak. Nem találunk egymásra az emberek.

Hol a munkaközpontú értékstudat? Hol az érték-központú közösségstudat? Hol a közösségközpontú éntudat? Hol az öntudat?

Mi az, végképp bedöglött a fogat? — kérdezné költő barátom.

Hol a talaj, melyen szilárdan megállva építhetnének emberibb viszonyainkat? Hol az a tegnap, melyből erőt merítve alkotnánk az emberarcú holnapot?

Mi ez a demoralizálódási folyamat? ILYEN SZÉP ÉS HALADÓ ORSZÁG NEM BIZTOSÍTTJA MINDENKINEK A TÁRSADALMILAG HASZNOS MUNKÁT — választolnak Bródyék az Edison-Fonográf nagylemezén.

A vereség ismeretlen katonái emelnek emlékművet vérünkben maguknak — mondaná költő barátom.

De Bródyék minden koncerten eléneklik azt is, hogy SIKITANI AKAROK!

Nekünk ITT kell győznünk rohadásunkon, vagy csak erőtlenségünkön: magunkon.

Hiszen Bródy azt írja, hogy A HÜROK BENNED FESZÜLNEK. Egymásból kell erőt merítenünk, és meg kell teremtenünk — először — a TEGNAPOT.

Kell egy csapat, és még egy, és ÚJRA.

Tegnap: pár másodperces kislány a szerződéspecsételéstől nyakig tintás, de 30 együttessel és sok ezer örülő emberrel együtt a folkfesztivál, itt az Illés-koncert, Tegnap: Csanádi Peti és csapata — CSAPATA — holt-fáradt, napokig festenek, eltűnik az összes KEN-plakát, és szó nélkül újrastelik, és itt az egyetemközi KEN-ve-télkedő, és csuda jó és mindenki nyer! És legyen végre lapunk: Itt a Periszkóp, csak úgy kapkodják el! És legyen még egy szakkollégium: itt a TEK; és még egy legyen! És közgaz-trikó és táborok és AIESEC-utak és marizmus-vita, és legyen a szegény TDK-ünnep és AZ LESZ!

A VILÁGOT MEG LEHET VÁLTOZTATNI! A VILÁGOT MEG KELL VÁLTOZTATNI! Ez a világ (és minden világ) nélkülünk szétesik! Egy világot — mondjuk — egy hadsereg nem tudhat összetartani! Szükség van ránk! Mi tőrjünk és mi alkotjuk viszonyainkat! Van egy barátom.

Jó lenne táborúzt köre gyűlni vagy özőlög számovár köré gyűlni, hisz egymásból építjük önmagunkat. És alig merem mondani: jó lenne elénekelni, legalább magunkban dúdolni a réges régi dalt: hogy ÖSSZEFOGNI HÁT.

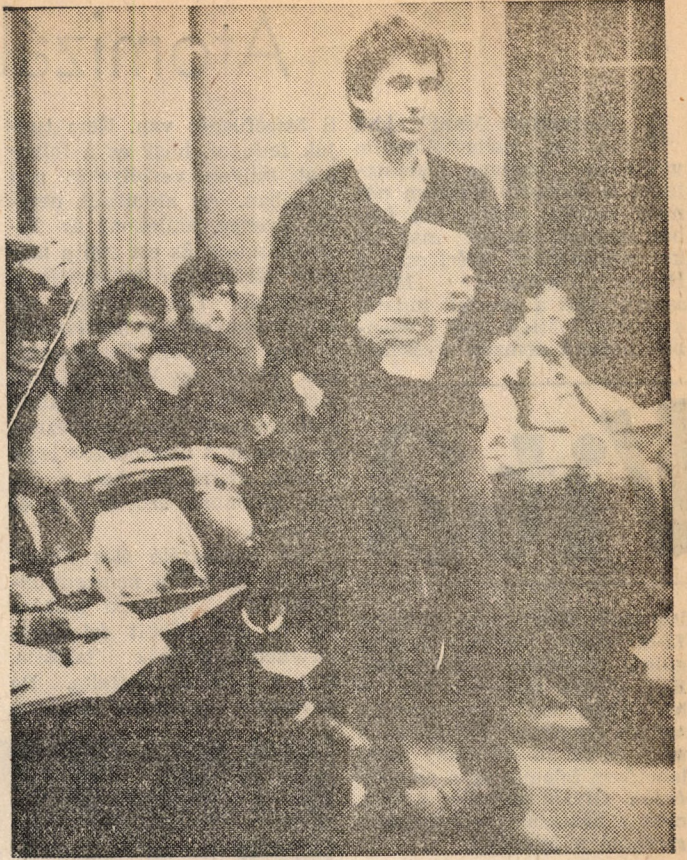
Szilvássy György összefoglalója után a küldöttgyűlés a kiegészített beszámolót elfogadta.

Az alapszervezeti struktúrára tett javaslatról érdemi vita nem alakult ki. Többen felvetették, hogy nincs igény új alapszervezeti formákra, minek ezzel foglalkozni. Volt, aki azt javasolta, hogy munkabizottság vizsgálja meg az alapszervezetek helyzetét, a helyzet okait és azután készüljön javaslat a változtatásra, ha szükséges.

SÁNDOR PÉTER

szükségességnek tartotta, hogy a KISZ-alapszervezetek struktúrája mellett azok funkciójára is irányuljon a kutatás. A tudományegyetemeken a poli-

tikai kérdéseket tudományos nyugalommal kell kezelni — mondta, de hozzátette, hogy ez nem nélkülözheti a vitákat, a politikai vizsgálódást, a politikai viselkedést, s a hangos kisebbség ténykedése mellett a csendes többség véleményének feltárására, esetleg megváltoztatására is törekedni kell. Szükséges, hogy a KISZ-bizottság határozottan bírálja a KISZ-t negligáló nézeteket, és épp ilyen határozottan határozza el magát a KISZ kizárólagosságát hirdető felfogástól. Világosan alakítsa ki a hallgatói csoportokról alkotott véleményét, és az azokhoz való viszonyát, mert ezek tisztázása nagyban segítheti az alapszervezetek funkciójának tisztázódását.

A küldöttgyűlés a kiegészítésekkel megszavazta a javaslatot.

Király István, a küldöttgyűlés elnöke

legét, majd a küldöttgyűlés egyhangúlag elfogadta a javaslatot.

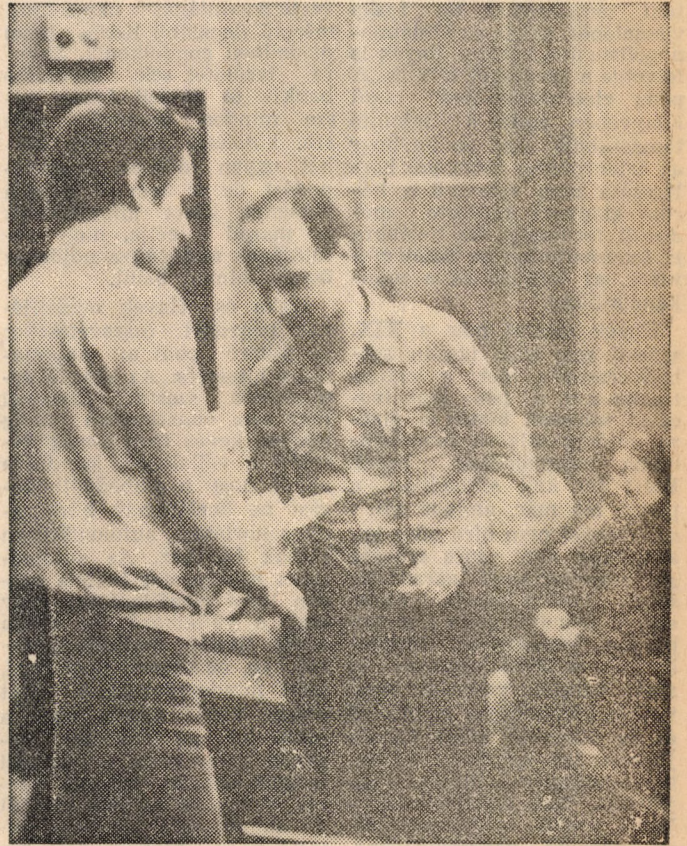
Utolsó napirendi pontként a küldöttgyűlés vitájának kilencedik órájában a tisztújításra került sor: a jelölő bizottság javaslatait Székely István, a bizottság vezetője ismertette. A jelölőbizottság alaps, bőséges információt tartalmazó jellemzésekre támaszkodva tette meg javaslatait, és bár a küldöttek új javaslatokat is tettek, a megválasztott KISZ-bizottság a jelölő bizottság listájával azonos:

a KISZ-bizottság titkára Szilvássy György; tagjai: B. Kiss Tamás (IV. áruforg.), Csanádi Péter (IV. ipar), Csoma Róbert (II. kül. gazd.), Ferencz Gábor (III. terv. gazd.), Hajnalka Zsolt (világgazd. tsz.), Horváth Gyula (I. évf.), Horváth László (II. ipar), Kiss Gábor (III. ipar), Ladányi Eva (III. pü.), Pethő György (III. ipar), Süle Andrea (világgazd. tsz.), Valló Gábor (III. kül. gazd.).

MOLNÁR GABRIELLA

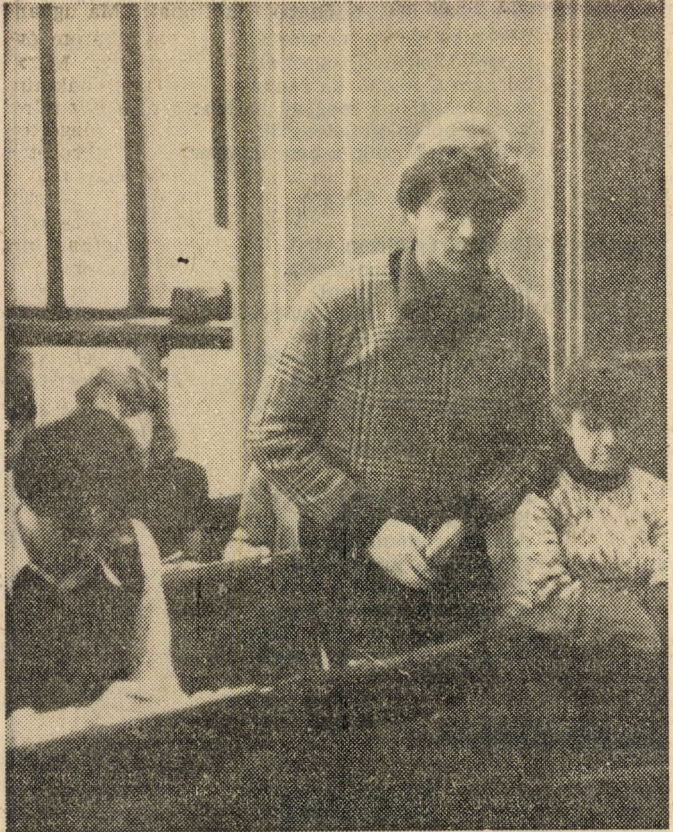
FERENCZ GÁBOR

ismertette. Mivel a javaslatot többek között a koordinációs fórum is tárgyalta már, és az eddig felmerült kifogásokat, véleményeket, az előterjesztés figyelembe vette — lényegi vita nem kezdődött a tervezetről. A hozzászólások inkább általános elveket fogalmaztak meg, hangsúlyozták a folytonosságot, a kiválasztás fontosságát, a rendszer átmeneti, és a megreformált egyetemhez rugalmasan alkalmazkodó jel-

Komócsin Sándor átveszi jutalmát

(Fotók: Gyarmati István)

Felszólalt Horváth Gyula, az I. évfolyam KISZ-titkára

hogy ahhoz megfelelő tananyag-, és vizsgarendszer rendelkezjék. Ezek a változások lépcsőzetesen, az alsó évfolyamokon kezdve valósulnak majd meg. A törekvés ebben a témában a minőségi, intenzívebb képzés felé való mozdulás, ez azonban nem jelent modernizációs lépést, akinek ez nem tetszik, az ne járjon az egyetemre. „Olyan egyetem, amelyet itt követeltek, sehoh a világban nincsen” — mondta a rektor.

Ezután közjárték folyt arról, hogy vajon a küldöttgyűlésre tartoznak-e ezek a képzést érintő hozzászólások, majd ismét Valló Gábor szólt a tárgyhöz: megismételte, hogy a színvonalra és más fontos gondokra a kötelezőség és a szigor kiterjesztése nem megoldás, arról nem is beszélve, hogy ugyan hová mehetne az, akinek ez az egyetem nem tetszik ugyan, de közgazdász akar lenni. „Kapta közgazdászok” tömege helyett egymást

kezelt mindent felvállalni és megoldani, ezért tűnik a beszámoló felsoroló jellegűnek. A kerületi és a budapesti KISZ-bizottság egyetért a beszámoló végén megszabott főbb irányokkal, de felhívja a figyelmet arra is, hogy ezek lebontását nyilvánosan kell végezni. Fontos lenne elérni, hogy ne csak 200-300 aktívista dolgozzon, hanem sikerüljön további hallgatói csoportokat érdekeltté tenni a felvállalt gondok megoldásában.

IVÁNYI ATILÁ

(ipargazd. tsz.) a képzésnek a gazdasághoz való igazításához a vállalatok és a tsz-ek igényeinek kérdőíves felmérését javasolta.

SZARVAS LÁSZLÓ

az egyetem pártbizottságának titkára annak a véleményének adott hangot, hogy inkább elméleti, idealizált vitán érzi

Atomizált nemzet

A „Magyarnak lenni” című cikkben hallgatóságaim véleményét olvasva önkéntelenül is felmerül bennem néhány kérdés. Miért csak futballmeccsen érzitek magotokat magyarnak? Miért csak a Himnusz hallatán? Miért számítottátok a nemzeti tudatot a sportba? Miért csak idegenben hevít a nemzeti érzés me-

te összefüggés van. Nem tudjuk felfogni, hogy ez a folyamat milyen veszélyeket rejt magában. Az atomizált nemzet, gyenge, hajlékony és kiszolgáltatott. És ezt épp a magyar történelem bizonyítja a legjobban. Hol, a vallás, hol az uralkodó osztály bomlasztotta meg sorainkat. Természetesen mindig egy külső hatalom járt jól. Sőt, a külső hatalom gyakran maga kezdeményezte a megosztást. A Habsburgok is jól tudták, atomizálni kell a népet, különben szövetezik és fellázad.

Egy hozzászóló éles határvonalat húzott a nemzeti öntudat és a nemzeti kultúra között. Az előbbi felesleges történelmi lomnak tartotta, míg a másikat tisztelte. De létezhet-e nemzeti kultúra,

sem tartani. Nem ismerjük az eddigi megtett utat, melynek következtében a jövő is célatlannak tűnik. Nem tudjuk, mi dolgunk a világban. Egyelőre csak mag vagyunk a hó alatt.

Az ifjúság történelmi analabétizmusát sokan a kevés történelemórának és az értéséltörítésnek tulajdonítják. Szerintem a kérdés nem ilyen egyszerű. Nemcsak mennyiségileg, hanem minőségileg is túl kellene lépni a jelenlegi történelemoktatáson. A mai „könnyített” gimnázista könyvek nem segítik elő a nemzeti tudat megújulását. Jeszenszky Géza a Mozgó Világ 1982/3. számában írta: „A tananyagcsökkentést látható módon két szempont vezérelte: Iktassuk ki a tanulókat (a nemzet?) e tudatából mindazt ami csak érdekes, színes érzelmeket hordozó, tehát felesleges töltelék, illetve mindazt, amibe sok az esemény, a név, a dátum, hisz ezeket úgy sem igen szokták megjegyezni, elhagyásukkal legalább majd megjavulnak az osztályzatok. A tanulók, így egy minden eseményre ráhúzható vonalas, semmit mondó, gyakran aktualizáló sémát jegyeznek csak meg.” Igaz vannak már érdekes könyvek, filmek. Differenciáltan lehet foglalkozni az ötvenes éveikkel, sőt hazánk második világháborús szerepével is. De mindez kevés. Tovább kell lépni. Most már teljességében kellene bemutatni azt a nagy szellemi örökséget, amely minket az európai civilizációhoz kapcsol, és amelynek megtartásáért vívott harc maga a magyar történelem.

A mesterségesen kialakított téves nézeteket nekünk kell megváltoztatni. De képesek leszünk-e erre? Azt hiszem nem. Mert nem él bennünk a történelem. Így aztán nem tudunk a tükörbe nézni, nem tudunk lelkiismeretvizsgálatot

Vita

legsége? Miért pont március 15-én vagy egy-egy győztes góllal vagyunk magyarok. Kik, illetve mik vagyunk a hétköznapokon? Individuális, szürke emberek? Néhányan a négy és fél milliárdból? Meglehetősen felemás ez a nemzeti érzés. Olyan, mintha a férj, csak a házassági évfordulón szeretné a feleségét.

Az első riportalány mondta: „...az égvilágon semmi nemzeti érzület nincs... Társasági, haveri körön belül aztán végképp illúzió ilyen összekötő kapcsolatot felfedezni. Fűtül rá mindenki és csak a napi boldogulásra koncentrálnak.” Ez a baj. Ezért hiányzik az igazi, cselekvő nemzettudat. A diagnózis egyetlen szó: **ATOMIZÁLTSA**. Sajnos a magyarság elvesztette az együtvé tartozás érzését. Szétesnek a falusi, lakóhelyi közösségek, felbomlanak a családok, atomizálódnak a nemzet. A jelenségek között ok okozo-

Fotó: Bánhalmi János

Stark Tamás

A hayeki versenyvaluta-rendszer és a Liska-modell

A kutatócsoport április 14-én tartott nyilvános vitáján pénzügyi téma, a hayeki versenyvaluta-rendszer (Hayek angol közgazdász) és a Liska-modell pénzügyi rendszerének elméleti összehasonlítása került napirendre. A vitaindítót Bokros Lajos, a Pénzügykutató Intézet munkatársa tartotta, a felkért opponens *Egető Emese* (JATE, Szeged), a vitavezető *dr. Riesz Miklós* (MKKE) volt.

Bokros Lajos

A szabadvállalkozási koncepciók gyakran kerülnek szembe azzal a kritikával, hogy vissza akarnak lépni, hiszen a szabad piac a XIX. századra volt jellemző, ezt a fokozatot a fejlődés már régen túllépte. Bokros szerint a fejlődés nem egyenlő a termelőerők fejlődésével, hanem érték kategória is, meg kell tölteni tartalommal. Ha Liska visszalépés, akkor az állammonopolista út a fejlődés. Hayek is felvetve a kérdést az 1976-os „A pénz elnemzetlenítése” című könyvében, amire a vitaindító támaszkodik, úgy találta, hogy az árutermelési viszonyok korlátozása nem választott a három alapvető kérdésre, módosult formában, de továbbra is fennmaradtak az üzleti ciklusok, az infláció és a munkanélküliség.

Hayek szerint már a XIX. század sem volt igazán szabadverseny, mert a legfontosabb áru, a pénz szabályozását sohasem bízták a piacra, mindig szigorú monopóliumok kapcsolódtak hozzá. Ezért fel kell szabadítani a pénzt, ma már, amikor a belső értékkel nem bíró pénz lett a tipikus, ahol nincs szükség az aranytartalom garantálására, királyi pecsét útján, semmi sem indokolja a monopólium fenntartását. Magánbankok is bocsáthatóknak ki saját valutát, amelyek alapvetően különböznek egymástól és az államtól külső formájukban, így mindenki korlátlan felelősséget vállalhat a sajátjért. Első kibocsátásakor a bank nemes valutavásárlásával növelné bankjegyjelét, és ha már kialakul a bizalom a bank iránt, akkor

rövidlejártú hitellel és egyéb bankügylettel. A kibocsátó banknak két dologra kell bejelentenie, egy minimális garantált beváltási szintet, és egy árukosarat, amihez képest rögzíti a vásárlóerőt.

A rendszer automatizmusait biztosítják a pénz szilárdságát. A rövidlejártú hitel döntő volta a forgalom szükségleteihez gyorsan igazodó pénzmennyiséget eredményez. A kibocsátók nem dönthetnek önkényesen úgy, hogy olcsóbban adnak hitelt, mert megnőne valutájuk iránt a kereslet, rövid idő alatt nagy mennyiség kerülne forgalomba, ami végül a többi banknál csapódna ki. Ők viszont a tözsdén dobnak forgalomba, ami lenyomná az árfolyamot és így megcsappanna a bizalom az illető valuta iránt.

Felmerülhet a kérdés (Riesz Miklós fel is tette), hogy a bankoknak miért érdekük a verseny, miért nem fognak szövetségre lépni. Hayek a versenyvalutánál nemzetközi méretű (legalább Közös Piac) modellben gondolkodik. Ekkora területet sok kibocsátó bankja (a modell fontos része minden nemzeti várm. köztársaság eltörlése), köthet ugyan időleges megállapodást, de ez nem zárja ki a versenyt, mert mindenkinek az marad a célja, hogy valutájának részaránya nőjön az összforgalmon belül.

Liska és Hayek modelljének pénzügyi összevetésekor az útközbe pont az automatikus hitelezés. Az előadó értelmezése szerint Liskánál (bár erre vonatkozóan eddig nagyon kevés írott anyag készült) a vállalkozás, kiindulva abból, hogy a szabadvállalkozást ne korlátozzák bürokratikus korlátok, automatikusan jutnak hitelhez. Az automatikus hitelkeret két féle módon lehet megállapítani, vagy csak a vállalkozó az általa eddig tisztán realizált pénzből kap, ez viszont nem hitel, mert mindenki csak a saját pénzét kapja vissza, vagy a hitelkeret az előbbinél nagyobb, olyan része is van, ami mögött nem áll realizált fedezet, ebben az esetben viszont az automatikus hitelezés infláció vagy hiánygazdasághoz vezet. Növekvő gazdaságban, pénztérő hitelre is szük-

ség van. Ezekért a bankoknak felelősséget kell vállalniuk, ezért nekik kell dönteniük róla. Végül is, úgy érzi, hogy a szabadbank-vállalkozás jobban biztosítaná a szabad vállalkozás lehetőségét más területeken, mint az automatikus hitelezés, ezért az utóbbit ki kell venni a rendszerből.

Egető Emese

Ma a szabadpiac eszméje világszerte népszerűvé vált, mert mindenütt megingott a hit az állam mindenhatóságában. Hayek és Liska modelljével nehéz vitatkozni, mert a megszokott, bevált módszerek helyett (tézis felállítás + annak bizonyítása) ők más utat járnak, antitézist állítanak fel (tagadás + vitatkozás az ellentéttel). Az antitézist a tagadás tagadásának kell követnie, mert a szabadverseny és az állammonopolizmus csak két szélsőség, egyik mindenhatóságát sem lehet bizonyítani, mert egyik sem az. A fejlődés útja a megszüntetve megtartás.

Hayek nem úgy értelmezi a szabadversenyt, mint a XIX. században, tudomásul vette, hogy vannak monopóliumok, így modellje is a monopóliumok szabadversenye. A szabadpénz eszméje a nemzetközivé vált fináncióknak kedvez, az utolsó nemzetközi köztársaságok is le tudná rázni magáról.

Hayek szerint, mindig a pénzügyi politika okozta a ciklusokat. Kétségtelen, hogy a pénz szabályozása hozzájárul a ciklusok alakulásához, az arany standard rendszerben pozitív visszacsatolás érvényesül, erősítve a ciklust, az állammonopolista kapitalizmusban negatív visszacsatolással, az infláció árán csillapítva a kilengéseket. Továbbá Hayek úgy véli, hogy a kormányok jó szándéka önmagában nem lehet elég a pénz stabilitásának megteremtésére, mert nem tudnak a társadalom különböző nagy csoportjainak érdekeitől függetlenül tevékenykedni. Ezért megoldási javaslata, túlmenően Friedmann monetáris elképzelésén is, hogy magát a pénzt is a szabad verseny tárgyává kell tenni. Ismét az a kérdés, hogy le-

het-e alapozni a szabadverseny mindenhatóságára. Ha a kormány tisztaságában nem lehet bízni, lehet-e bízni az állampolgárokban? Szédélges stb. lehetősége, a bukott hogyan vállalja a felelősséget azokat, akik vele buktak? Hayek feltételezi, hogy a pénz mozgatója az üzletet, és nem fordítva, ha a stabil pénz elég lenne a ciklusok megszüntetéséhez, akkor aranypénz esetén sem lehetnének ciklusok!

Hayek elmélete érdekes, tanulságos gondolat kísérlet, talán maga sem tartotta ennyire többnek. Hozzájárul a valóság megismeréséhez, az előítéletek bírálataival azok leküzdéséhez (pl. a pénz gazdasági és jogi természetének elkülönítése).

Liska Tibor

Nem hisz a tudomány mai specializálódásában. Ma bábeli zűrzavarban szélsőségek miatt ölik egymást a kutatók, azt, aki megpróbál részterületeket összefogni, antitudoományosnak állítják be. Aho-gyan nem célszerű a szélsőségekben gondolkodás, úgy az „is-is” sem válasz, csak ha meg is magyarázom az „is-is”-t.

Nem kell előre kitalálni és rögzített arányokat a pénztérő és pénzmegújító hiteleknek, mivel nincs is optimális arány, az állandóan változik, versenyben döljön el, hogy ki találja meg a jó válaszokat a „nem tudom” kérdésekre.

F. Liska Tibor

Az automatikus hitelezés kérdéséhez szót hozzá. Szerintem a hitelkeret nem jelenti azt, hogy azt mindenki ki is akarja meríteni, például, ha ma valaki Csehszlovákiába utazik, tízezer koronát is kiválthat, ez mégsem szokásos. mert fizetni kell érte. Így csak annyit koronát szokott venni az ember, amennyit értelmesen el tud költeni. A vállal-kozási rendszerben az egyen-súlyi kamatláb alakulása szabályozná azt, hogy kinek mennyi hitelt érdemes felvennie.

Györfő Károly

Köszöntjük az édesanyákat

Irodalmi pályázat az egyetemen!

Bár kicsit megkésve, de megszületett az értékelés a Köz-gazdász szerkesztősége és a KISZ-bizottság által meghirdetett irodalmi pályázatra benyújtott munkákról.

A kését a zsüri azzal indokolta, hogy a pályázatra beküldött munkák értékelése közben a bizottság tagjainak egyik szeme sírt, a másik nevetett. Sírt, mivel igen kis számban érkeztek be pályaművek (7 pályázótól) — ezek is kizárólag a versekre korlátozódtak. Nevetett, mert nagy öröme a művek igazán jó színvonalúak voltak. Végül is a helyezések a következőképpen alakultak: 1. Bakó Tamás, II. év; 2. Sugár László, I. év; 3. Mélykúti Ferenc, I. év; 4. Princz Gábor.

Az általunk legjobbnak ítélt verseket lapunk hasábjain is közzé tesszük.

Olvassátok, és gratuláljunk együtt íróinknak!

Bakó Tamás

SZIMFÓNIA

I. Lento

Porrá törtek percek, évek,
Szó-országom elvittétek:
Romlott, rothadt, kétszín-érvek;
Rabló, gyilkos, nagy tűz-lélek
Óltél eszmét: hídús férget,
Hoztál: roppant réges-réget;
Tér-szült sóhaj, múltó idő,
Szürkén vibrálsz, jó koporsóm.

II. Moderato

Látnám a ködben, ha jönnél;
Rédves fakéreg beburkol,
Börtönbe zár és ha szöktél
Legjobb barátod fogott el.
Látnám a földet, ha hinnél:
Nem halhatok meg mi ketten:
Vándorbotunkat letesszük,
Otthont találunk, s nem egyszer.

III. Allegro

Piros virágszirom virít
A kö-liget beton-taván,
Halál előtti pillanatot;
De lágy az éj, esőre vár...
Folyik le félelem vize
Az arcodon, s az arcomon:
Talán a lét kettéhasad,
De akkor sem hálálkodom!

IV. Presto

Szemem a szemed lett végre;
Kezed a kezem lett végre;
Ajakad enyém lett végre;
Látod amit látok végre;
Érzed amit érzek végre;
Hiszed amit hiszek végre;
Kérdeked amit kérdelek végre;
Velem jössz a véges-végre.

Sugár László

Játszom

Nyílt fegyver a bicska.
Az ember látja, mikor nyitja
és mikor rányitják.
Villanása hasít hasamba,
odakapok, és boldog vagyok
hogy csak indiánosít játszom,
hiába hallom ordításom
késsel a hasamban.

Mélykúti Ferenc

Az utolsó oldal

Jártam hegyeket mélységeket
Láttam fiatal-vénségeket
Homályt borítottak rám is
Az iszonyat fájt is
Az utolsó oldalra lapozok

Bűvész remény bújál bennem
Talán itt valami jön majd
Ami megtölthet még jóval
Lapozok
De borzongó fehér
Úr
az utolsó oldal.

„Kritikus helyzetbe jutottunk”...

Beszélgetés dr. Kerekes György kandidátussal

Egészen máshonnan indult ez a beszélgetés. Eredetileg mást céloztak volna az elképzelt interjú kérdései is. Az elképzelésről azonban (egyfajta „rögtönzött” elemzés a világpolitikai erőviszonyok alakulásáról a „béke napjától” napjainkig) hamar kiderült, hogy hátrébb szorult néhány sokkal égetőbb kérdés mellett.

Persze, fontosak a történelmi értékelések — tudom, hiszen magam is történész vagyok —; de azt hiszem, most fontosabb, hogy a múlt ismeretében a jelent faggassuk — mondja Kerekes György. — Túl sok (és főként: nagy horderejű) figyelmeztető jelenség áll ma előttünk. EZEKET kell ma megérteni, és azt, hogy döntéskényszerben vagyunk: olyan periódusban, amikor már a CSELEKVESEN a sor. Cselekedni kell még az idén, esetleg '83 elején. Később már sokkal nehezebb lesz, ha lesz rá mód egyáltalán.

Mi hát az a legutolsó dátum, amire érdemes még visszamenni, mint kiindulópont?

— 1975. Igaz, ez látszólag annyira közeli, hogy már a legfiatalabb „politizáló” korosztály is emlékezhet rá. Mégis szinte egy „korszak” választ el tőle. Ez volt az az év, amikor véget ért a második világháború utáni történelmi legjelentősebb háborúja, a vietnami háború; méghozzá az Egyesült Államok látványos vereségével. Ugyanebben az évben írták alá Helsinkiben a biztonsági értekezlet zárokönyvét. És ekkortájt vált láthatóvá Amerikában az a bizalmi válság, amely aztán a Watergate-ügyben tetőzött.

Mіндеz a hetvenes évek közepére merőben új helyzetet teremtett. A világ hirtelen „akcióképes” imperialista „csendőr” nélkül maradt. E folyamat már a második világháború után elkezdődött, amikor Németország és Japán kiesett a számításból, mint fegyveresen szöba jöhető agresszív hatalom. Anglia és

Franciaország eleinte még részt vállalt (elsősorban helyi konfliktusok fegyveres „megoldásában”), de a szuezi válság óta mindinkább visszahúzódtak. A hetvenes években lényegében az Egyesült Államok maradt a porondon. Az amerikai politika vállalta is ezt a szerepet: tudatos globálpolitikát épített ki, amely kifejezetten számolt a helyi háborúk lehetőségeivel. Vietnam és a Watergate-ügy azonban megbénította nemzetközi cselekvőképességét. Érthető, ha az SZPK XXV. kongresszusa nemcsak megerősítette a párt békeprogramját, de újabb javaslatokkal is előállt: a politikai enyhülést ki kell terjeszteni a katonai kerületekre is, az enyhülési folyamatot pedig visszafordíthatatlanná kell tenni!...

Aztán eltelt 5-6 év, és a helyzet gyökeresen megváltozott. Olyannyira, hogy ma már azt sem mondhatjuk, amit 2-3 éve, hogy „az enyhülés és a feszültség együttesen van jelen” a világpolitikában. Kénytelenek vagyunk megállapítani: rohamosan növekszik a feszültség. Ma már senki nem vonhatja kétségbe (főleg az eurorakták esetleges telepítését, az amerikai rekord hadiköltségvetést vagy éppen a „megnyerhető atomháború” szövegeket olvasva), hogy kritikus helyzetbe jutottunk.

Defenzívába kerültünk? — Sokkal többről van szó. Először is: az amerikai kormányzat diktálta fegyverkezési hajza nemcsak a szocializmus ellen irányul. Továbbá: a mai helyzet nem ítéhető meg egyszerűen egyik vagy másik „tábor” szemszögéből. Azok, akik ma — Mao Ce-tung egykori nézetéhez hasonlóan — egy „500 millió áldozattal megnyerhető” atomháború lehetőségéről cikkeznek, valójában lábball tiporják az ember legalapvetőbb jogát: az élethez való jogot. Amellett nem hiszem az effajta „félmilliárdos” „limiteket”: semmi garancia

nincs egy ilyen háború „menet közbeni” megállítására — a történelmi tapasztalat éppen az ellenkezőjére int —; márpedig a ma rendelkezésre álló eszközök, mint tudjuk, az emberiség tizenkét-tizenegyszeres elpusztítására elegendőek... És ha még „időben” — értd: félmilliárd ember halála árán! — meg is állnának: az ezutánra elképzelhető „majomvilág” engem már nem érdekel. Én a ma, az emberit akarom megőrizni, jobbnak látom.

De a tartós, felgyorsított fegyverkezés valójában már önmagában is súlyos csapás az emberiségre; s természetesen a szocialista gazdaságokra, ezen keresztül a létező szocializmus belső politikai teherbíró képességeire is. Megbuktathatja a nyugati szociáldemokráciát is, és az esetleg ezt követő „konzervatív hullám” további kedvezőtlen körülményeket jelentene a szocialista világrendszer számára. Eppen ezért kell késedelem nélkül, minden eszközt megragadni a fegyverkezési politika visszazörítésére.

De hiszen ez még az „enyhülési konjunktúra” tetőpontján sem sikerült! Mit tehetnénk MA egy ilyen fordulat eléréseért?

— Mindenekelőtt: tudatosítani önmagunkban és mindenkiben e kérdés mindennél előbbrevalóságát. Szokás úgy emlegetni korunkat, hogy ez a szocialista forradalom kora, és a központi kérdés a háború és béke kérdése. Nézzé, én meggyőződéses kommunista vagyok, szilárd marxista alapon; és a szocialista világforradalom hívének, harcosának vallom magam. De az aktuális fontosságát illetően ma nem tennék egyenlőségjelet a világ-béke és a világforradalom közé. Nem azonos a kettő célrendszere (bár vannak egybeesések), nem azonos az „érdekeltek” köre, a kettő harcosságainak, szövetségeseinek táborát tehát nagyon is eltérő. Ez emberiségnek nem egy-

formán sürgősen van szüksége a kettőre. Meggyőződésem szerint egy nukleáris háború egyszer s mindenkorra kizárja a szocialista forradalom esélyeit, sőt értelmét is. Előbb meg kell teremteni a békegarantált feltételeit, hogy ezzel LÉTALAPOT adhassunk a szocialista eszméiség világmevető megvalósításához.

A mai helyzetet a harmincas évek eleji „döntéshelyzet”-hez hasonlítanám, azzal a lényeges különbséggel, hogy ma sokkal nagyobb a tét. Akkor a Kominternben sokáig az „osztály osztály ellen” jelszava dominált, és csak fokozatosan kerekedett felül az az álláspont, miszerint a fasizmus az első számú ellenség: a proletárdiktatúra jelszavát mint közvetlen célt kell venni a napirendről, minden erőt a fasizmus és a háború elleni harcra kell mozgósítani. Közvetlenül, hogy ezt a felfogást akkor igen sokan opportunista tartották, elvetették; a történelem azonban ezt igazolta. A kommunisták, akik a fasizmus legkövetkezősebb ellenségeként az első között harcoltak, széles szövetségben más demokratikus erőkkel, ezzel roppant mértékben megerősödtek politikailag és erkölcsileg. Márpedig a társadalmi küzdelmekben fémrehetetlen az erkölcsi tényező szerepe! Ne feledjük: e politika bázisán szeszedett ki a kommunista pártok tömegbázisa...

Úgy érzem, ma hasonló a helyzet; csak még veszedelmesebb körülmények között. Ha azt mondjuk: az elsődleges cél a világháború elhárítása, a fegyverkezési hajza megszüntetése, a valamennyi társadalmi rendszerben élők biztonságának garantálása — azaz egy BÉKESTRUKTÚRA megteremtése —, nos, szerintem ez nem opportunizmus. Sőt: épenséggel megalapozza a világméretű szocialista átalakulás esélyeit, széles tömegeket vonhat eszméi mellé, elszigetelheti a fegyverkezők táborát,

megerősítheti a létező szocializmus pozíciót. Nyílt eszmés meggyőződés. Ezt csak azért mondom, mert bár valóban létezhet egy imperialista „kemény mag”, azért ezenkívül még sokféle számottevő erő létezik. Szövetségünk lehet a népek imént említett, alapvetően toleráns magatartása és roppant erős békevágya; a bankárok, üzletemberek ama jelentős csoportja, amely nem érdekelte a gyakori, éles politikai váltásokban; a Vatikán háborúellenes kiállása; a békemozgalmak; a „zöldek” mozgalma; a szociáldemokrácia; tekintélyes politikusok, tudósok háborúellenessége... Mindez együtt teame erő lehetne, csak még nagyon szervezetlen. Ezt kellene megszervezni, egy általános békeoffenzívában egyesíteni.

Az egyik fő célkitűzés a fegyverek szerepének minimalizálása. Ez a katonai költségvetések csökkentésében, a fegyverkereskedelem korlátozásában, a Varsói Szerződés és a NATO közti meg nem támadási szerződés megkötésében, a külföldön állomásozó csapatok fokozatos kivonásában, a fegyverzetkorszerűsítés tilalmában körvonalazható. A másik a népek-nemzetek békés viszonyának folyamatos intezményesítése lehetne. Mindezenek talán egy nyilatkozat, „Az emberi élet védelmének kódexe” címmel. Továbbá kívánatos egy nemzetközi alap létrehozása a globális problémák megoldására. Szükség volna bizonyos új alapelvek deklarálására a nemzetközi jogban, a munka világméretű társadalmisulását gátló diskriminatív tényezők felszámolására. Értsük meg egymást: ez nem valamiféle idilli állapot víziója. Ez nem egyenlő a társadalmi békével. „Csak” azt jelentené, hogy nem fegyverrel dölnék el az emberiség létét érintő kérdések. Azaz szabályozott nemzetközi érdekkonfliktus-kezelés lehetne. Az első lépést jelenthetné ebbe az irányba a Kádár János elvtárs által kifejtett követelmény elérése: kölcsönös biztonságot alacsonyabb szintű fegyverzet mellett...

Ezért gondolom, hogy meg nem dől el a kérdés, és hogy egyelőre még nem a hidegháború tényébe beletörődvé kell keresni a megoldást. Csak éppen sürget az idő. A Komintern annak idején csak 1935-ben fogalmazta meg a fasizmus elleni harc elsődlegességét. Ezért a késésért nagyon nagy árat kellett fizetni. Ha most nem tud időben kellő súlyú felismerésre és szervező erővé válni a béke eszméje, a békeharc fontossága, az ár esetleg még nagyobb lesz.

— Nehéz elképzelni, hogy akik ma redős eszközt látnak a fegyverkezésben a szocializmus megbuktatására, rávehetők lennének egy ilyen „békestruktúra” megteremtésére.

— Ók talán nem. De ma még elszigetelhetők annyira, hogy lehetlenné váljon tevékenységük. Végül is két világháború után elértük, hogy 37 éve nem volt háború Európában, sőt a népek közül gyűlölködéssel jellemző. Az európai népek ma el tudják viselni más népek eltérő karakterét; sőt újabban azt is, hogy

valamiféle „kereszties hadjárattal” megváltoztassák egymás meggyőződését. Ezt csak azért mondom, mert bár valóban létezhet egy imperialista „kemény mag”, azért ezenkívül még sokféle számottevő erő létezik. Szövetségünk lehet a népek imént említett, alapvetően toleráns magatartása és roppant erős békevágya; a bankárok, üzletemberek ama jelentős csoportja, amely nem érdekelte a gyakori, éles politikai váltásokban; a Vatikán háborúellenes kiállása; a békemozgalmak; a „zöldek” mozgalma; a szociáldemokrácia; tekintélyes politikusok, tudósok háborúellenessége... Mindez együtt teame erő lehetne, csak még nagyon szervezetlen. Ezt kellene megszervezni, egy általános békeoffenzívában egyesíteni.

Az egyik fő célkitűzés a fegyverek szerepének minimalizálása. Ez a katonai költségvetések csökkentésében, a fegyverkereskedelem korlátozásában, a Varsói Szerződés és a NATO közti meg nem támadási szerződés megkötésében, a külföldön állomásozó csapatok fokozatos kivonásában, a fegyverzetkorszerűsítés tilalmában körvonalazható. A másik a népek-nemzetek békés viszonyának folyamatos intezményesítése lehetne. Mindezenek talán egy nyilatkozat, „Az emberi élet védelmének kódexe” címmel. Továbbá kívánatos egy nemzetközi alap létrehozása a globális problémák megoldására. Szükség volna bizonyos új alapelvek deklarálására a nemzetközi jogban, a munka világméretű társadalmisulását gátló diskriminatív tényezők felszámolására. Értsük meg egymást: ez nem valamiféle idilli állapot víziója. Ez nem egyenlő a társadalmi békével. „Csak” azt jelentené, hogy nem fegyverrel dölnék el az emberiség létét érintő kérdések. Azaz szabályozott nemzetközi érdekkonfliktus-kezelés lehetne. Az első lépést jelenthetné ebbe az irányba a Kádár János elvtárs által kifejtett követelmény elérése: kölcsönös biztonságot alacsonyabb szintű fegyverzet mellett...

Ezért gondolom, hogy meg nem dől el a kérdés, és hogy egyelőre még nem a hidegháború tényébe beletörődvé kell keresni a megoldást. Csak éppen sürget az idő. A Komintern annak idején csak 1935-ben fogalmazta meg a fasizmus elleni harc elsődlegességét. Ezért a késésért nagyon nagy árat kellett fizetni. Ha most nem tud időben kellő súlyú felismerésre és szervező erővé válni a béke eszméje, a békeharc fontossága, az ár esetleg még nagyobb lesz.

Köszönöm a beszélgetést! Foris György

★

A téma folytatódik: dr. Kerekes György május 6-án, esztendőnkön 18 óráról szerkesztőségünk vendége lesz, és most már kintelen beszélgetés keretében folytathatjuk e nagyon bonyolult és nagyon fontos kérdés megvitátását. Minden érdeklődőt, minden véleményét (és ellenvéleményét...) szívesen látunk! (a szerk.)

Amerikai úti jegyzet

SOK-SOK ÉVET kell eltölteni az Egyesült Államokban ahhoz, hogy valaki a beavatott biztonságával mondhatson véleményét az amerikai politikai élet európai kultúrán nevelkedett szemlélő számára furcsa szélsőségeiről, érthetetlen jelenségeiről. Ismereni kell az amerikai gondolkodás társadalmi-gazdasági gyökereit, e roppant méretű, kihívóan gazdag ország sajátos, még az angolszász világ egyéb régiói számára is idegen életfelfogását, tisztán tetsző, sok tekintetben azonban igen zavaros értékrendjét.

Rövidebb utazás is elegendő azonban ahhoz, hogy az Amerikáról — olvasmányok vagy egyéb úton — formálódott vázlatos kép, ha nem is árnyaltabb, de legalábbis szélsőségeiben pontosabb legyen.

A külpolitika és a világgazdaság kérdéseire az átlagosnál egy picit jobban odafigyelő magyar olvasó (rádióhallgató, tv-néző) számára már közlehszámba menő megállapítások azok, melyek egy középszerű amerikai állampolgár külpolitikai, földrajzi tudatlanságáról, a telekommunikációs eszközök manipulációs nyomása alatt született, gyermekdeden naiv megnyilvánulásairól szólnak, illetve melyek elismerik ugyanezen emberek nagyfokú nyíltságát, őszinteségére való érzékenységét, demokratikus intézményekhez és formákhoz való feltétlen ragaszkodását, sőt, valamiféle megfoghatatlan — feltehetően vallásos nevelés eredménye — „ösi” igazságérzetét. Ugyanígy, a politikai-gazdasági élet jellemzésére gyakran hangzanak el olyan sztereotip, önmagában nem sokat mondó megállapítások, amelyek a látszólagos demokráziáról és nyíltságról, nagy szabadságokról cselekvési lehetőségekről, illetve ellenőrizhetetlen hatalmi hierarchiákról, antidemokratikus politikai struktúrákról és gépeze-

tekről (lobbikról), monopolizált szervezetekről, a gazdasági-politikai hatalom soha nem látott koncentrációjáról beszélnek. Az amerikai gazdasági eredményei láttán az ember azonnal a gazdasági racionalizmus, a hatékonyság soha nem álmódott csúcsait, a munkaszervezés és munkavégzés irigylően magas szintjeit aszociálja. Az amerikai külpolitika, a nemzetközi kérdésekben elfoglalt merev magatartása kapcsán — az utóbbi időben különösen — az emberen önkéntlenül is értetlenéssé lesz úrrá: hova tűnik a megfontoltság, az előrelátás, a racionalizmus azokból az emberekből, akik az USA legjobb iskoláiban tanultak, akik a gazdasági-társadalmi környezet legexponáltabb régióiból kerültek magas politikai posztokra. Miért, hogy adott esetben a professzionális hiányának vádjával illetik ezeket az embereket, sőt, a demokráziás kíméletlen játékszabályainak megfelelően nemegyszer ország-világ és a kormányzat szűgyeneré saját soraikat lehetetlenítik (Richard Allen volt nemzetbiztonsági főtanácsadó „ezerdolláros esete” bejárta a világsajtót), miért, hogy az atlanti partnerek a külpolitika kiszámíthatatlanságáról, „esetlen” lépéseiről panaszkodnak?

Az amerikaiak általában nem titoktartóak, a kormányzat — különösen mostanság — annál inkább. Így azután nem meglepő, hogy komoly feszültség halmozódott fel ez utóbbi képviselői, illetve azok között, akik azt állítják, hogy az amerikai politikai rendszer nyíltságában, nyitottságában rejlik annak legnagyobb vonzereje, s miután egy erősen szovjetellenes adminisztráció van hatalmon, amely a nemzet biztonságáért különösképpen aggodódik, az a feszültség — ha lehet — csak fokozódik (annál is inkább, mert a nemzet biztonságát a Reagan-kormány saját biztonságával is hajlamos összekeverni). Tizenegy évvel ezelőtt indult el egy folyamat (amikor a New York Times és a Washington Post elkekeredett viták után a Leg-

felsőbb Bíróság hozzájárulásával publikálhatta a Pentagon „piszkos” vietnami dossziéit), amely a közvélemény teljesebb, s főleg megbízhatóbb tájékoztatását eredményezte a mindenkori kormányzat munkájáról. Amíg e folyamat elismerése gyanánt Carter elnök egy pozitív szellemű végrehajtási utasítást rendelt a szabad információról szóló törvényhez (Freedom of Information Act), az új elnök, Reagan, ellentétes irányú intézkedéseket fogantatosított, a hivatalos információkiszivárogtatást felülvizsgáltatta, megszigorította.

AZ AMERIKAI politikai színpad játékszabályai közé tartozik, hogy az elnöknek viszonylag gyakran kell a nagyközönség, illetve a sajtó képviselői elé állnia. Kennedy elnöksége óta az ország első embere a televízióban intéz beszédet népéhez, mely megadja a szükséges drámai hatást, fokozza a meggyőzés lehetőségét, ugyanakkor — ahogy azt egy amerikai újságíró ironikusan megjegyezte — a fausti szituáció veszélyeit is magában hordozza, a hibákat, gyengeségeket, bizonytalanságokat azonnal látóvá teszi. Immáron agyonnyúzott, fantáziátlan dolog a mostani elnök színészi múltjával élcélni, jóllehet, tv-szereplései alkalával ezt pozitív összefüggésben emlegetik, azt találják ugyanis, hogy Reagan az egyik leginkább tv-szereplésre alkalmas elnöktípus testestí meg (telegenic), habár ő maga azt állítja, hogy sem az újság, sem a tv nem a legmegfelelőbb közlési forma számára. Erről győzőt meg 1982. március 31-én tv által a Fehér Háznál egyenesben közvetített sajtókonferenciája is. Tény, nincs könnyű dolga. A jelenlévő újságírók a jó színészi rutinjával felolvasott bevezető elnöki üzenet után nem voltak kíméletesekek, igen konkrét, kifejezetten támadó hang-

Racionalizmus az „ítélet napján”?

nemben bombázták őt kérdéseikkel mind a jóléti program megnyirbálása, mind katonai elképzelései miatt. Noha az elnök a kérdező újságírók többségét (kb. 8—10-et) keresztneven szólította (!), s ezzel a feszültséget érezhetően enyhítette, nem tudott — szinten egyetlen egy kérdésben sem — meggyőző lenni, sőt, esetenként (pl. a költségvetés tételiszérű összefüggéseiben) tanácstalannak bizonyult. A demokratikus mechanizmus, mely a sajtókonferenciát kikényszerítette tehát működött, csak éppen senki nem lett okosabb, az álláspontok alig közeledtek. De hogy mennyire fontos az elnökről kialakult megfelelő államférfiúi image ápolása, azt mi sem bizonyítja jobban, mint pl. az a szenátusban elhelyezett agyafűrt, láthatatlan sugógép, mely Reagan-t is segítette (előtte már másokat is), amikor is az Unió helyzetéről szóló jelentésél szónoki kvalitásokat megvilantva olvasta fel. Az eseményt televízió követő átlagnéző ebből persze mit sem sejtett, noha a dologból nem csinálnak titkot.

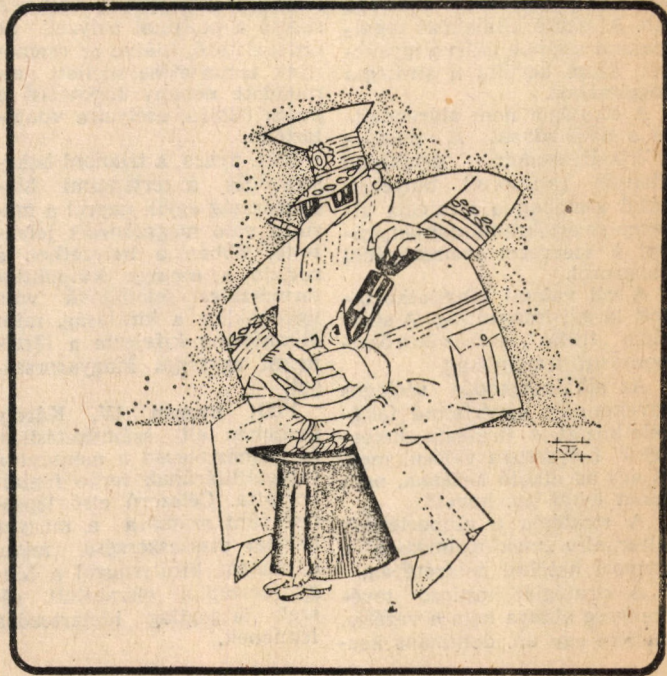
A nagy amerikai lapok képviselte ellenvélemény és a hivatalos fehér házi álláspont közötti közeledés jelét a fegyverkezés ügyében még annyira sem lehetett érzékelni, mint a belpolitikai témákban. A korábbi amerikai elnökök a nukleáris csapást mérő erőkre vonatkozó fölünyről vagy lemaradástól szóló megnyilatkozásoktól tartózkodtak, egyrészt, mert ekkor még nehezebb volt mindezt pontos adatokkal alátámasztani, másrészt az amerikai nukleáris erőbe vetett hazai és szövetségi hitet nagyban megrendítette volna egy, a fentiekre utaló elnöki kijelentés. A Reagan-adminisztráció használta új kulcszó, az ún. „sebezhetőség ablak” (window of vulnerability), melyen át a szovjet földi telepítésű, nagy pontosságú rakéták támadását, első csapását

re tenni. A nyilvánosság ilyen durva módon való beavatása e kényes dolgokba óriási kockázattal jár, mert a veszélyeztetettség érzése biztosan megmarad (melynek alapján hajlandó lesz elfogadni az egyébként irracionális védelmi intézkedéseket), de a kölcsönös veszélyeztetettség ténye — ami az egész lényege — az egyén számára már nem sokat mond. Szerencsére az amerikaiak közül is sokan jutottak el erre a felismerésre, melynek biztos jele, hogy immáron valóban tömegmozgalmat szerveződik a fegyverkezés ellen.

A VESZÉLY — úgy érzem — valójában a fejekben lakozik. Hogy kinek a fejében?

Katonákban, politikusokban. Március elején öt napon át tartott az utóbbi két évized legnagyobb szabású szimulációs stratégiai játéka, az „ítéletnap” (doomsday) fedőnevű gyakorlat, melyről biztonsgik okokból a sajtó is csak jelentős késéssel értesült. A gyakorlat célja kipróbálni azt,

(Folytatás a 7. oldalon)

Hatékony vagy volumen?

A TDK pénzügy szekciójában első helyezést ért el az „Adalékok az exportkövető árrendszerhez” című versenydolgozat. Ebből az alkalomból beszélgettünk a dolgozat készítőivel, Orosz Éva és Márton János IV. éves pénzügy szakos hallgatókkal.

— **Miért választották ezt a témát? Volt-e szerepe a választásokban annak, hogy a kompetitív árképzés, ma közkezdett kérdés?**

— A kompetitív árképzés valóban közkezdett, de eléggé kidolgozatlan téma. Eltérőek az álláspontok, mind az árképzés módszereiről, mind gyakorlati alkalmazhatóságukról. Mivel az elméletben eddig még nem alakult ki egyértelmű vélemény, lehet újat hozni, eredeti megállapításokat tenni.

— **Hogyan kezdtetek hozzá a téma megírásához?**

— Egyrészt meg kellett keresnünk a különböző újságokban, folyóiratokban elsősorban megtalálható cikkeket, az idevágó jogszabályokat. (Könyv-alakban eddig csak Csikós Nagy Béla műve jelent meg, ez azonban inkább az árképzés változásainak okaival foglalkozik, és nem tartalmaz gyakorlati elemzéseket.)

Másrészt már korábban az Arhiválban voltunk szakmai gyakorlaton, ahol Pallagi Jánosné támogatott minket, így lehetőségünk nyílt megnézni egy vállalatot (az EKISZ Ruháipari Szövetkezet) a gyakorlatban. Az EKISZ-nél a követelményeket kielégítően működik az exportkövető árrendszer. Bémunkában kabátokat szállítanak nyugatra (ez exportnak számít), és ennek a nyereségét írják át a belföldön forgalmazott nadrágokra. Ez megfelel az árrendszer alapelveinek.

— **Milyen következtetésekre jutottatok?**

— Véleményünk szerint az árrendszer alapján véve jó, csak a jelenlegi gazdasággal nem teljes mértékben konzisztens. Ezen úgy szeretnénk változtatni, hogy az árrendszer próbálják változtatni.

Valójában, a kompetitív árképzés elvei akkor lehetnének igazán hatásosak, ha a gazdaság egész feltételrendszere összhangban lenne velük. Jelenleg azonban olyan korban élünk, amikor a volumen sokkal fontosabb, mint a hatékonyság. A hitel felvevő képességünk romlása következtében elsődleges célunk a külkereskedelmi mérleg aktívává tétele, az export lehetséges legnagyobb növelése. Ilyen körülmények között nem tölthet be igazán szerepet egy hatékonyságra törekvő árrendszer.

Gyakorlatilag visszarendeződött a helyzet az árrendezés előtti állapotra, a kompetitív árképzés jelentős módosításokkal működik, a vállalatokat teletüzdelték támogatásokkal. Az árképzés fellelő rugalmas, lefele nem, tudniillik az ár emelést valamennyi vállalat örömmel fogadja, de árcsökkenés alóli kibújárásra általában lehetőséget ad a hatóság. A gépiparban a vállalatok 80 százaléka felmentést kap az árképzés szabályai alól, a jól működő vállalatok viszont nem kapnak felmentést. Ennek újra nivellálódás lesz az eredménye, ahelyett, hogy az árrendszer elkülönítő hatása érvényesülne.

— **Minek köszönhetitek az első díjat?**

— Bánfi Tamás, tanszékünk docense azzal indokolta a döntést, hogy dolgozatunk nem csupán a rendelkezésre álló irodalomból való előzárás jött létre, hanem önálló gondolatokat, a gyakorlatból vett konkrét számításokat, elemzéseket is tartalmaz. Összegyűjtöttük és leírtuk a lehetséges alternatívákat, bár mi sem tudtuk eldönteni, hogy melyik alternatíva a helyes.

— **Van-e valamilyen hatása a továbbiakra nézve ennek az eredménynek?**

— Jövőre indulunk az Országos TDK-n is a versenydolgozatunkkal (Országos TDK ugyanis csak minden második évben indul). Éva pedig ezt a témát bővebben kidolgozva írja meg a diplomamunkáját. **Dukász Anna**

A szekcióba hat dolgozat érkezett (egy hallgató két tanulmányt írt, s egy szerzőpáros szerepelt), melyek egyaránt kurrens, közei sem „agyonírt” világgazdasági témát dolgoztak fel. Miután a benyújtott munkák közül négy ország-, illetve régiótanulmányt képviselt, míg a maradék kettő általános, elméleti kérdést tárgyalt, célszerűnek látszott a két típus reprezentánsait először saját műfajukban belül összehasonlítani, s csak ezek után kialakítani a végső sorrendet az ismert, komplex bírálati útmutatók alapján. Szekcióbesorolás, összehasonlíthatóság probléma ezáltal tehát nem merült fel.

A **Fekete Károly—Kerezsi Tibor szerzőpáros „Gazdasági stratégiák Kubában (1959—75.)” c. rendkívül alapos, átgondolt, sőt, III. évfolyamon kifejezetten érettnek nevezhető tanulmánya igen meggyőző, a két szerző kollaborációján nyugvó szóbeli prezentációját kapott. Mint utóbb kiderült, ezt az összeteljesítményt az utának következők már csak közelí-**

Világgazdasági szekció

Mitévők legyünk veletek TNC-k?

teni tudták, jöllehet, pusztán a szóbeliségben még tovább javuló produkcióknak lehetünk tanúi. A nyugat-európai integrációval (Tardos Károly), Latin-Amerika déli részének növekedési szakaszváltásával (Kalotay Kálmán), a „beteg” angol gazdasággal (Várad Péter) és a norvég kőolajszektorral (Kalotay Kálmán) foglalkozó előadások általános tapasztalataként elmondható, hogy az előadók tárgyi tudása — szinte egyetemlegesen — imponáló volt, a merész, intuitív — adott esetben az olvasott anyagoktól kihívóan elszakadó — gondolkodás azonban mintha túlságosan nagy kockázat vállalását jelentette volna. A „kitaposott” ösvényen való járás ez idő szerint a TDK-dolgozatírásban is von-

zóbbnak tetszik, mint a „sűrűben való araszolás”. Mindezenre a világgazdasági tanszék jelenlévő oktatói a maguk számára megfogalmaztak egy tanulságot: az önálló gondolkodásra nevelés követelményének fokozott előtérbe helyezése — úgy tetszik — egyre inkább elodázzhatatlan.

Különösen éles, szélsőségektől jócskán terhes vita adott mindennek nyomait, ami, koris a „TNC-k a fejlődő országokban” c. dolgozat (Szántner Zsuzsa) került napirendre. Az élesen elváló vélemények a TNC-k progresszív, a fejlődő országok gazdasági felzárkózását elősegítő, illetve fejlődést blokkoló szerepe mint szélsőségek mentén sűrűsödtek. Pozitív mozzanat, hogy ezúttal a nagyságát tekintve

átlagos létszámú (20-30 között, az idő függvényében mozgó) hallgatók érezhetően nagyobb érdeklődését nemcsak jelenlétével, hanem mindenek előtt kérdéseivel, sőt, ellenvéleményével demonstrálta. A vita záró konklúziójaként megállapítást nyert, hogy a TNC-k marxista megítélése sok esetben ugyan indokolatlanul, de jó részét negatív, s hogy a legbölcsebb, ami e vállalatokkal tehető: „... a mindenkori erőviszony-alakulásnak megfelelően be kell őket fogni a fejlődés szerkezetébe...” (Nyilas József zárszavából).

A szekció mentésére (dícséretére?) legyen mondva, hogy a TNC-k világgazdasági szerepe a legtöbb nemzetközi fórumon (ENSZ szakított szervezetei stb.) is állandó, különösen felhevült viták gyújtópontjában áll, körülötte „ördögüzem” vagy „vegytisztá” apologetizmus hullámlázik, miért lenne pont a mi álláspontunk letisztult?! **M. I.**

Településpolitikai

túzi, a nagyobb horderejű és távlatú átalakításokra koncentrálna. A változásokra is átmenthető, bevált ígéretes, de még nem feltárt formákról kevesebb szó esik, pedig általában a reformkonceptiók is átmondhatóbbak lehetők. A TDK-munkák értékelését, tapasztalatait továbbfejlesztését ezért érdemes számításba venni.

Az ideai konferencia település- és közlekedés politikai szekciójában is felfigyelhetünk néhány olyan elemre, amelyekre építve általánosítható következtetéseket is tehetünk kérdésfelvetésünk nyomán. Mindjárt a sor elejére kíváncsodik maga a tény, hogy egyáltalán találtakunk ilyen szekcióval az ülészsakon. Ko-

rábban is árválkodott néhány területfejlesztéssel foglalkozó munka — egy gyékényen árultak a gazdaságpolitika vagy más befogadó témacsoport dolgozataival. Talán éppen ezért az idén a versenyen látottak élesebben meggyőztek arról, hogy a szekciók szerveződésén legalább annyi múlik, mint a dolgozatokon, s az a két tényező mennyire összefügg. A lényegre törő kritikai megjegyzések a lankadaltan vitaszellem minden résztvevőben gondolatokat indukáltak. Az előadók közül négyen településpolitikánk aktuális gondjaival foglalkoztak. A sajátos kelet-közép-európai készlettel városszervezés oldaláról közelített a problémához Tamás Tibor (II. évf. tanár A) és Pákozdi István (III. közlekedés) dolgozata. A túlzott iparosítás hatására megrázkóztató miskolci agglomeráció fejlesztésének paradoxonát kísérhettük nyomon Körösi Katalin (II. évf. külgazd.) előadásában. Az egyik hozzászóló nem kis élcel, de annál szemléletesebben Miskolc problémáját úgy jellemezte, minél több pénz fektetünk bele, annál kevésbé lesz áttekinthető. Komolyra fordítva a szót, a településtudomány bebizonyította, hogy a vidéküket felszívó, egyoldalúan fejlődő városok nem mentesek az ellentmondásoktól a „bűvös” köröktől. Ezek a megállapítások szinte előkészítették a talajt Moldvai Viktor (IV. évf. külgazd.) számára. Az előzőek komplementeréből, az apró falvak elsorvadásából indult ki, s foglalta össze a válságait; milyen közlekedéspolitikai eszközökkel lehetne megtartani az infrastruktúrával gévően ellátott területek lakosságát — ily módon gazdálkodni lehetne a nemzeti vagyonnal. A leaítfoaóhb témát Lakatos István (IV. évf. inar) választotta a magyar településhálózat fejlődés jellemzőit elemzőre. Megoldás keresésére útra értkelte és értelmezte a középpokú központokra építő korábbi köz-

gazgatási reformkonceptiókat. Csak látszólag esik távol az eddigi tematikától Krause István (II. agrár) a Dunakanyar térségének környezetvédelmi problémáival foglalkozó dolgozata. Az előadásában is bizonyította, hogy számtalan helyen és összefüggésben kapcsolódnak a környezeti károk, a védekezés nehézségei, a településhálózat. A magyarzó változók között ugyanis sok közeget találunk Krause István munkájában az önálló, sajátgyűjtésű információkon alapuló eredetiségű külön is értékelte a zsír.

A konferencia tanulsága szerint nemcsak a dolgozatoknak, de a szekcióknak is „élniük” kell. A gazdaságföldrajz tanszék érdeklve az örvendetes változásokat, úgy tűnik, nem engedi ki a szót a vitorlából. Az elsősőknek tanulmányi versenyt hirdettek, amelynél az idén rekordmennyiségű (40 dolgozat) vész részt. Az érdeklődő hallgatóknak TDK-csoportot szerveztek és a tanszéki kutatásokba is bevonják a letehetségeket.

Az együtt gondolkodó, a mindenáron megoldást sürgető és kereső szellem adhat rangot a TDK-mozgalomnak. Kétségtelen — a szekcióbeosztás a szervezésben, lebonyolításban résztvevőkön retgett múlik, amint azt a múlt néhány botlása mutatta, de ez már csak a folyamat végső fázisán módosít. Ezért jelzi olyan híven egy-egy TDK-konferencia az egyetemi oktatás erényeit és betegségeit, strukturális problémáit, az önálló gondolkodásra serkentő hatását. A közös hallgatói élményekből táplálkozó kutatási területek, dolgozatok, nem csupán a hasonló tudományágak szintjén találhatunk egymásra, hanem az egyetemi oktatást tejeesebbe tevő, nyilvános tanulást valóstítják meg. Egymásnak nyitnak, s egymást engedik előre eredményeikkel.

Nikodémusz Antal

Két dolgozat, fogalmak és tények feldolgozásának igényével

Két példa következik azok közül a TDK-k közül, amelyeket fogalmak és tények használatának, feldolgozásának igénye szült.

Balyó László „Vállalati stratégia és struktúra kapcsolata szervezetelméleti összefüggésben” című munkájának ismeretésekor először tisztázta, hogy a tevékenységében a stratégia és struktúra viszonyában a stratégia számára a cselekvő résztvevő oldal, a struktúrával ehhez képest itt forának tekintni. Kérdése az, hogy adekvát-e a stratégia a struktúrával és, ha megfeleltethető, hogyan feleltethető meg, feltéve, hogy a struktúrát a környezettel megfeleltetésbe hozható az adott viszonyokban átvett természetadta képződménynek tekintjük.

Körül kell járni a stratégia fogalmát. Lehet-e azt intézményesíteni, ugyanaz-e a stratégia a vállalati felügyelet és a vállalati szervezés számára stb. A szerző különböző fogalmakkal szembe állítva igyekezett közel kerülni a stratégia fogalmához.

A stratégia nem alárendeltje a politikának. A politika kikristályosodott értékrend alapján rangsorolt tényeket, ezzel szemben a stratégia alternatív értékrend alapján, mivel a szervezet szemszögéből rangsorol.

A cél valami kinyilatkoztatott irányúnyság. A stratégia „titkos”, eszközökre összpontosító irányúnyság.

Az alkalmazkodás utólagos tevékenység egyértelmű feltétele között. A stratégia „kétértékű” helyzetben valósl meg. Kulcs az alkotó kezében, nem lehet tehát un. követő.

A stratégia a csoportterdek alternatív „megfogalmazása” e csoport hatalmi helyzetében.

A stratégiát hordozó tevékenység alanya nem a vezetés, hanem egy un. domináns koa-

lició, melynek tagjai mindazok a vezetők, akik pl. egységesség, motiváció, szociális egység alapján értékeket tudnak artikulálni. Ez a domináns koalíció, amely tehát a struktúra mögött a tevékeny oldalt jelentli és mozgítja azt. Az eredeti kérdés tehát az, válik, hogy kialakulhat-e domináns koalíció?

A domináns koalíció a vezetésnek (mindenkinek) a problémáihoz csatlakozik. (Ilyenek pl. vállalkozói, mérnöki, adminisztratív problémák). A domináns koalíció struktúrálja a problémát, ezáltal feladattá alakítja át. Nyilvánvaló, ilyen körülmények között, hogy az az elképzelés, miszerint „a vezetőknek feladatot kell adni”, badarság.

Stark Tamás „1921-ben vesztettük el az első világháborút?” című dolgozatának témája, az 1921. október 20-i második királypuccs volt. A szerző a politikai helyzet, az érdekelt erő, illetve az események ismertetése mellett elmondott néhány hipotézist a puccs okaira, esélyeire vonatkozóan.

1921. nyara, a trianoni békeszerződés a történelmi Magyarország egyik napról a másira való megszűnését jelentette. Ebben a helyzetben a revízió a magyar külpolitika természetes feladatává vált, ugyanakkor a királyság, mint államforma kifejezte a történelmi egységes Magyarországot.

1921. nyarán IV. Károly Svájcban élt száműzetésben, és természetesen a monarchia visszaállításának terve foglalkoztatta. Cél szerű első lépésnek tűnt számára a magyar korona visszaszerzése, mivel a magyar királysággal a Magyarországot elszakított részek is jogilag idetartozóvá lennének.

A kis antant aggodalommal szemlélte IV. Károly tevékenységét, igyekeznek gyűrűt vonni Magyarországra köré (pl. IV. Károly magyarországi tartózkodása idején csatlakozik a kis antanthoz Románia). Magyarország felosztásának lehetőségét mérlegetik, bár ehhez az antant feltehetően nem adja hozzájárulását.

A kis antant országainak félelmét leginkább belső bizonytalanságuk indokolja. Ezen államok „nemzetiségek közti eltérések pl. a szerbek bizánci, a horvátok nyugati típusú kulturális hagyományai közötti ellentét, illetve ezen országok külpolitikai ellentétei összes szomszédaiakkal — jellemzik helyzetüket.

Vitathatók Horthy viselkedésének indítékai, vajon csupán személyes hatalmi törekvései vagy valóban a kis antant beavatkozásától (Magyarország megszállásától) való félelem készített a király visszajövetelének elutasítására.

Október 20-án Budaörs mellett először egyetemistákat küldenek a királyhű csapatok ellen — ezeket gyorsan szétszórják —, majd nagyhezen Tiszántúlról sikerül egy zászlóalj szintű egységet szerezni,

amely hét-nyolc halott árán leverli az akcióit. Az események idején Csehszlovákia és a szerb—horváth—szlovén királyságban mozgósítást rendelnek el, de a belső bizonytalanságra jellemző, hogy október 20—21—22-én Szlovákiából az ott élő cseh lakosságot ki kell telepíteni, a belgrádi pályaudvaron robbantás történik.

Nem megbízható adatok (emléksírat) vannak Szlovénia és Horvátszág állítólagos föderaliztikus csatlakozási szándékáról, és arról, hogy ehhez bizonyos fegyveres erő is készületben állt.

Arra is vannak adatok, hogy a cseh titkosszolgálat szervezte a puccsot, hogy egy kialakuló polgárháború ürügyén ismét megszállhassák Magyarországot. A magyar honi vezérkar kap 1921. szeptemberében adatokat arról, hogy IV. Károlyt beugratják egy puccskísérletbe, a király egyik titkáról kiderült, hogy a cseh titkosszolgálat egyik embere volt.

A dolgozat megírását megreheztette az a körülmény, hogy természetesen az eseménnyel kapcsolatos levéltári adatok meglehetősen honyóférhetetlenek. **K. S.**

A TDK díjnyertesei

A Tudományos Diákköri Konferencia ez évi rendezvényének záróülésére, s egyben az ünnepélyes díjkiosztásra április 16-án került sor. Jelen volt a TDK-tanács elnöke, Máriás Antal és titkára, Nagy Gyula.

A KISZ KB gazdaságpolitikai kutatócsoportja által felajánlott díjakat E. Kiss Tamás, a Füzli Gábor, Rózsa Iván, Zoltán Gabriella trío, valamint Szilvási Jolana kapta. A szekciógyőzteseknek Palánkay Tibor rektorhelyettes adta át a díjakat.

TUDOMÁNYELMÉLET ÉS MÓDSZERTAN SZEKCIÓ: első díjat nem adtak ki, II. Borbély László (IV. tanár A) és Kőneci György (V. külgazd.), a III. díj is megosztott: Kiss János (IV. tanár A), illetve Zsolnai László.

ELMÉLET-ÉS GAZDASÁGTÖRTÉNETI SZEKCIÓ: első díj itt sincs, viszont van két II. helyezett: Szmecek Sándor (IV. szerv. gazd.), valamint Rozsnyói Pál (IV. pénzügy). Két különdíj is gazdára talált: Zsák Mátyas (IV. pénzügy) és Körösnéy András (IV. pénzügy).

SZERVEZETELÉLMÉZÉS SZEKCIÓ: I. Bakacsi Gyula (III. inar), II. Adorján Csaba (IV. inar), III. Balyó László (IV. inar), illetve Verbó Sándor (IV. inar). Különdíj: Branyiczki Imre (III. agrár).

GAZDASÁGPOLITIKA SZEKCIÓ: I. Laub Ágota (IV. pénzügy), II. Nádházi Ánes (IV. szervez.), III. Kinczer Éva—Türel Sándor (IV. pénzügy) szerzőpár. Két különdíj: Kinczer Éva, illetve egy

trío: Györfi István, Lili Róbert, Tényi Tamás (III. szerv. gazd.).

PÉNZÜGYI SZEKCIÓ: I. Orosz Éva—Márton János (IV. pénzügy), a változatosság kedvéért itt II. díjat nem adtak ki, ellenben van két III. helyezett: mégpedig Markovits Gábor (IV. pénzügy), valamint Pál-Szabó Klára (IV. pénzügy).

MATEMATIKAI ÉS STATISZTIKAI MÓDSZEREK SZEKCIÓ: I. Vité József (V. tanár B), II. Ivanov János—Kácsor József (III. szerv. gazd.), a III. díj helyett két különdíjat osztottak ki: Kovács Károly (V. tanár B) és Fluck Zsuzsa (IV. szerv. gazd.).

VILÁGGAZDASÁGI SZEKCIÓ: I. Fekete Károly—Kerezsi Tibor (III. külgazd.), II. Kalotay Kálmán (IV. külgazd.), III. Várad Péter (IV. külgazd.).

KÜLGAZDASÁGI SZEKCIÓ: I. Magyar Éva—Pap Zoltán (IV. külgazd.), II. Tóth Zsuzsa (V. külgazd.), különdíjak: Sipos Katalin—Igaz Zoltán (IV. pénzügy-külgazd.) és Kelemen Ágnes (III. külgazd.).

SZOCIOLÓGIA SZEKCIÓ: I. Gém Erzsébet—Türel Sándor (IV. pénzügy), II. Szilvási Jolana (IV. pénzügy), III. B. Kiss Tamás (IV. agrarüg.), különdíjak: Boda Dorottya (III. pénzügy).

TELEPÜLÉS- ÉS KÖZLEKEDÉSPOLITIKAI SZEKCIÓ: első díj nincs, van viszont második helyezett: Krause István (II. agrár), III. Lakatos István (IV. inar), különdíjak: Tamás Tibor—Pákozdi István (II. tanár A—III. közl.) és Moldvai Viktor (IV. közl.).

MUNKATUDOMÁNY SZEKCIÓ: I. Ladányi Éva (III. pénzügy), II. díj nincs, ezzel szemben két III. helyezett van: Horváth Ágota (IV. agrár) és Sipos Katalin (IV. pénzügy).

TDK—TDK—TDK

Gondolatok egy TDK-konferencián kapcsán

BEFEJEZŐDÖTT A TDK-konferencia, melyről nyugodtan megállapíthatjuk, hogy azt a színvonalat hozta, melyet a korábbi évek versenyei. Számáranyait tekintve sem maradt el a szokásostól, a 98 beérkezett dolgozattól 74 ténylegesen felolvasásra került. A mindig problémás szekcióbeszámoló végül is nem váltott ki heves vitákat, a néhány felmerült jogos változtatási kérést igyekezünk nagyon rugalmasan teljesíteni.

A nyitó előadás betegség miatt elmaradt, de a szekció-ülések már rendben, helyenként nagyon szép számú, aktív közönség részvételével folytak. A szerzők okosan, érdekesen adták elő dolgozataikat, sokszor bátran vitáztak, érveltek felfogásuk helyességét mellett. Nem is maradt el a jutalmazás, a díjakra és könyvjuttalmakra ötvenezer forintot fordítottunk. Az egész konferencia költsége hetvenezer forint körül van.

Úgy tűnik, hogy minden rendben van a TDK-élettel az egyetemen. Az eredmények erre engednek következtetni, hiszen sikeresen szerepeltünk az OTDK-n is, nemzetközi konferenciákról nagyszámú hozzászólást kaptunk a díjakat. A dolgozatok külső opponensei elismeréssel szólnak a színvonalas teljesítményekről, a munkahelyeken szívesen fogadják a „TDK-s múltú” pályakezdeket.

Valami azonban mégis sincs rendben a TDK körül. Azt már régóta tudjuk, hogy a TDK csak nevében hordozza a diáktörvény elnevezést, a rendszeres csoportos munka elvével fordul elő; kivételt képeznek talán a szakos kollégiumi szekciók, a nemzetközi tanszéken működő diáktörvény és a társadalom-elméleti kollégium, bár ez deklaráltan nem TDK-orientált. Ez még önmagában nem tragédia, hisz kiváló teljesítmények szép számmal akadnak így is.

A PROBLÉMA LÉNYEGÉT inkább az oktatók hozzáállásában kell keresnünk. Számítánszór bizonyított tétel, hogy a lelkes, ügyes vezető oktatók sok diákot vonzanak magukhoz, indítanak el a tudományos pályán. Az is igazolható, hogy azok a tanszékek, ahol intenzív szakmai élet, kutatások folynak, magukhoz tudják kapcsolni a hallgatókat. Sajnos, az utóbbi időben egyre kevesebb az ilyen pozitív példa.

A TDK-mozgalom az egyetemen néhány ember ügyévé szegényedett. Ez akkor is így van, ha egy-egy konferencián kapcsán látszólag mindenki megmozdul, segíteni igyekszik. Nem fordult még elő soha olyan, hogy valaki visszautasította volna a dolgozatok elbírálását, csak mert más dolga volt. De az sem fordul még elő soha, hogy valaki önként jött és azt mondta volna, én szeretnék a TDK-mozgalomban tevékenykedni. A TDK gerincét jóformán ma is ugyanazok képezik, akik öt évvel ezelőtt; hordják-viszik opponálásra a dolgozatokat, vagy maguk elbírálják, ellátják a szekciótitkári feladatokat, zsűritagok, bármiben lehet rájuk számítani. Csak sajnos egyre kevesebben vannak. Akik újonnan bekapcsolódtak — tiszteltet a kivételnek — sok esetben nem önszántukból tettek. Vagy ők a legfiatalabbak a tanszéken, s ezért esett rájuk a választás, vagy „bepalitzták” őket, vagy egyéb megfontolásból csatlakoztak.

Még soha ennyi probléma TDK-konferencián szervezésével nem volt, mint az idei évben. Ezek a problémák mind bizonyos emberek hanyagságára, nemtörődömségére, felelőtlenségére vezethetők vissza. Úgy tűnik, hogy ennek a magatartásnak semmilyen fegyelmi következménye nincs.

JOGGAL MERÜL FEL a kérdés, hogy melyek voltak ezek a problémák? Önmagá-

ban közülük egyik sem felfedező: távolmaradás megbélyegzése, bírálatok késedelmes begyűjtése, megbeszélési feladatok el nem végzése stb... Csak hogy a sok apróság olyan képpé áll össze, hogy világossá válik belőle a mások a TDK fontosságának lebecsülése, a hallgatók első tudományos próbálkozásának a lekezelése. Nagyon fontos lenne, hogy akik ezen a területen dolgoznak, tudatában legyenek az egész kérdés erkölcsi, pedagógiai súlyának.

A konferencia szervezése kapcsán számtalan szorult olyan helyzet, amikor egy feladatot elvégzését többben egyfajta szívességtételnek állították be. Félreértés ne essék, nem a szervezőknek tesznek szívességet!

Ennek a szemléletmódnak a kialakulása és létezése mélyebb problémákra utal. Nem pusztán arra, hogy nincs kellően értékelve, elismerve a TDK-ban kifejtett oktatói tevékenység, hanem esetleg arra is, hogy nincs szankcionálás. Léteznek olyan tanszékek, ahonnan évek óta egyáltalán nem, vagy csak néhány dolgozat érkezik, nincs is TDK-felelősük. Van olyan szak az egyetemen, ahonnan évek óta alig irnak TDK-t. Vannak olyan tanszékek, melyeknél a TDK-ra fordított energia az eredménytelenség megideologálásában fecsérlődik el.

MÉG NINC S KÉSO a változtatáshoz, még meg lehet fordítani a nemkívánatos folyamatokat. Ehhez persze átgondolt koncepcióra, következetes cselekvésre van szükség, és a hallgatóknak a sokkal szélesebb körű bevonására már a szervezés folyamatában. Kérdés, elég erős-e ehhez a TDK Tanács önmagában, szemben a tanszékek részéről megnyilvánuló közömbösséggel, ill. az egyetem általában is tapasztalható igénytelenséggel, elszűrküléssel.

Végezetül álljon itt azoknak a neve, akik nem hivatásszerűen, funkciójukból fakadóan dolgoznak a TDK-ban, hanem egyéni elhivatottságból, a TDK iránti elkötelezettségből. Néhányuk sokéves TDK-mozgalmi munkájával, a többiek pedig az idei konferencia szervezésében nyújtott segítségükkel érdemelték ki köszönetünket, elismerésünket.

Dr. Balaton Károly, dr. Elek Sándor, dr. Fekete Ferenc, dr. Galló Béla, dr. Gubacs Lajosné, dr. Mohai György, dr. Tóth Ferenc, dr. Szász János, Adorján Csaba és Kalotay Kálmán.

dr. Nagy Gyula
a TDK-tanács
titkára

Amerikai útjegyzet

(Folytatás az 5. oldalról)

hogy mire képes a kormányzat egy olyan helyzetben, amikor a katonai és a polgári irányítás idegrendszeri központja kapja az első csapást. A forgatókönyv a nemzetközi feszültség emelkedésével kezdődött, mely mind az USA-ban, mint a SZU-ban háborús mozgósítást szül, majd Európában, Délkelet-Ázsiában és Dél-Korea-ban lévő amerikai csapatokat szovjet csapatok éri, végül a háború totális összecsapássá szélesedik, amelynek során az elnök alsóbb fokú nukleáris ellencsapást rendel el; a szituációban részt vevők feladatai közül a kisebb zavart a katonai választás megfelelő módjainak kiválasztása okozta, annál nagyobb az elnök utódlása, az új vezetés cselekvőképessége tétele.

Ilyen gyakorlatok korábban is voltak az USA-ban, részben titkosak, részben nem. Mi az a hát e legutóbbi gyakorlat reflektorfénybe állításához az apropót? Mindenekelőtt az,

Pártbizottság előtt a KISZ

(Folytatás az 1. oldalról.)

ületen. Ennek megfelelően a munkabizottságokon keresztül bekapcsolódott a KISZ az oktatáspolitikai kidolgozásába, alakításába, elindította az érdekvédelmi vizsgálatot, felfedeztette a jó hagyományokat, a KEN-t pol. tábor, nyitottabbá tette munkáját a KISZ-bizottság.

Pártszervezetünk tapasztalta a KISZ-szervezet gyengeségét, de lépéshátrányból kissé bizonytalanul kezdte a megoldást, és gyakran a túzóti jellegű feladatok között kevesebb energiája jutott a tömegmunkára. Egységes koncepciót, stratégiát és taktikát, az új jelenségeknek megfelelő megközelítést csak szorványosan tudott adni. A megoldást sokáig a patronáló tanácsi rendszerben kereste. De az sem funkcionált mindenhol megfelelően.

Az egyetemi pártvezetés pártegység kialakítására törekedett. Számtalan KISZ-, ifjúsáspolitikai témát tárgyalt, határozatot hozott. De átúto erővel nem sikerült megoldania a kérdéseket. Ilyen körülmények között különös köszönet illeti azokat, akik az ifjúsági munkában sokat dolgoztak.

Az elemzés után a feladatok megfogalmazására került sor a tárgyaló anyagban. Olyan feladatok ezek, melyeket együttesen kell meghatározni, tiszteltetben tartva a KISZ autonómiáját, a pártirányítást elosztva a stratégiai-tartalmi elemek esetében fokozzuk.

A pb-ülésen elhangzott hozzászólások többsége az elemzéssel egyetértett. De volt aki figyelmeztetett a kétfrontosság elvének végiggondolására, mert ennek elhanyagolása — mint ahogy az tapasztalható — visszautalhat. A diákságnak a képzéskorszerűsítésben való intenzív bekapcsolódása is megbosszulhatja magát, hiszen a korszerűsítés gyümölcsét a mai fiatalok nem fogják élvezni, mert az generációváltások közben teljesedik ki. Kár lenne a hallgatók tehetségét a reformra fordítani, ha e közben nem készülnek a jövőre megfelelően.

TÖBBEN HELYESELTÉK az érdekvédelemről elmondottakat, de hozzátették, hogy a hatáskör kicsi. Nem eléggé önálló hatáskörrel az egyetem sem — akkor mit tehet a diákság?

Felmerült az a kifogás, hogy tanáraink érdekvédelme nincs megoldva. Például a tudományos munkát tekintve egyenlőknek tekintik az oktatókat a kutatóintézetekkel, de a lehetőségeik elmaradnak tőlük. Keserves állapotok vannak az egyetemen: a tömegoktatás mellett nehéz eleget tenni a kutatásnak is. A jelenlegi helyzet egyik legfontosabb feladatának tekintette egyik pb-tagunk az együttes munka mellett emelni a tudásszínvonalat tanár és diák tekintetében.

A pb-tagok között voltak, akik kifogásolták azt is, hogy a KISZ nem erősíti a tanulmányi fegyelmet. Előítéletek alakulnak ki előadásokkal

szemben és ha a legkiválóbb oktató tartja az előadást, akkor sem jönnek el a diákok. Nem érezzük magunk mellett a KISZ-t.

Voltak akik a KISZ-vezetők kiválasztásában vélték felfedezni a mozgalom betegségét. Ha olyanok is funkciókat kaphatnak, akik ellenzik a KISZ-t, akkor ott a káderpolitikában baj van — mondta egyik pb-tagunk — ez okozta az elbizonytalanodást. Okulni kell ezen a jövőben. Mások úgy vélték, hogy túlságosan a szervezeti élet állt a középpontban, holott a munka folyamatának javítása nélkül nem meg a mozgalmi munka. Egyesek úgy gondolták, a felelősségre vonás a KISZ-vezetők körében fellendítene a mozgalmi munkát. Ma az ifjúság megnyeréséért harc folyik több oldalról. Hogy ki nek a hangját fogja képviselni az ifjúság, az a jövőnk szempontjából lényeges — hangsúlyozta egyik pb-tagunk.

A felelősök keresésének módszerét több hozzászóló nem tartotta célravezető módszernek, a KISZ-élet jelenlegi problémái középette. Ami pedig a passzivitást illeti, amelyről egyik pb-tagunk jelezte az ifjúságot — az nem tulajdonsága az embernek, hanem egy reakciója a körülményekre. Többen is állították, hogy a passzivitás nem jellemző az ifjúságra. Számtalan példa bizonyítja. A TDK, a tankönyvviták, a tavaszi programok, ha félkerek a diákságot és konkrét munkával bízzák meg, akkor hajlandók dolgozni. Viszont önkritikusan az is elhangzott az egyik pártbizottsági tag felszólalásában, hogy miért az ifjúságtól várjuk, hogy példát mutasson, amikor van kifogásolnivaló egyes oktatók munkájában is. Az egymás után elmaradt órák, vagy a lélektelenül vezetett szemináriumok hatásától nem várhatjuk, hogy a diákokra jó benyomást teszünk. Márpedig a katedra másik oldalán is van egy olyan feladat, hogy elményt keltsünk a hallgatóságban, ami az egyetemhez köti. Elhangzott egy javaslat is a senior rendszer felelevenítésére. A jelenlegi instruktorrendszer — állapította meg egyik felszólaló — többet árt, mint használ. Véget kellene már vetni annak a helytelen gyakorlatnak, hogy az instruktorok által kismzelt kérdések vezetessék a hallgatókat. Nem hallgatták el a pb-ülésen a felszólalók azt sem, hogy gyakran, milyen harcot kell folytatni egy-egy párttag oktatóval, hogy politikai feladattal elvégezze a KISZ-ben. Hangsúlyozták, hogy bizonyos kérdésekben, mint ez utóbbi is, egységesebb követelményeket kellene a pártszervezetnek a párttagokkal szemben támasztani.

Voltak olyan felszólalók is, akik pozitív tapasztalataikat mondták el a diáksággal kapcsolatban. Igaz, vannak a karokon olyan KISZ-tagok, akik nem kerik a tagmegújítást. Vannak olyan alapszervezetek, amelyek megszűnnek, de élénk érdeklődés mutatkozik a tanulmányi verseny iránt. Soha annyi TDK nem volt az ipar karon, mint most. Működnek a szakklubok és a patronáló tanárok. És hogy ez továbbra is így legyen, az nem KISZ-ügy, nem pártügy, hanem az egyetem ügye. Magunk is próbáljunk olyan feladatokat tervezni, amelyek az ifjúság körében mozgósító hatással vannak — javasolta az egyik hozzászóló.

Volt olyan hozzászóló is, aki a KISZ-szervezet problémáját az oktatási struktúra problémájából vezette le. Nincs egységes nevelési ráhatás. Nincs, aki nyomon követhetné a fiatalokat az oktató-nevelő munka hatásait. S e téren a párttagok között is elbizonytalanodás tapasztalható.

A vita befejeztével Dobák Miklós foglalta össze a hozzászólásokat, elsősorban a kérdésekre reflektálva. Az egyetem önállóságáról szövege támogatjuk azokat a felvetéseket, amelyek az egyetemen az eldöntendő kérdések számát növelnék, nagyobb egyetemi autonómiát biztosítanának. Nem értett egyet. Dobák Miklós a felelős-keresés módszerével. Kit vonjunk felelőségre? Az egyetemi KISZ-titkárt, a bu-

dapestit, vagy tán följebb valakit? Viszont örömet fejezte ki az iránt, hogy a felszólalók közül többen is megerősítették abban a hitében, hogy a KISZ ürügyén felvetődött gondok nem csupán KISZ-problémák. Eppen ezért válik szükségessé, hogy a pártszervezet határozza meg a teendőket, vállalja az oktatók-hallgatók mozgósítását a feladatok megoldására, és reméli, hogy az oktatógárda is segíti előrevinni az egyetemi KISZ-t megújulásában.

A vita után a pb egyetértett az előterjesztésben megfogalmazott feladatokkal, amelyek a következők:

Legfontosabb feladat a KISZ politikai jellegének erősítése; a párt politikájának, befolyásának növelése a hallgatók körében; s az ezeket szolgáló mozgalmi-szervezeti munka javítása. Fontos továbbá, hogy a KISZ vegyen részt a helyi politika alakításában. Együttes munkálkodásra vár az egyetemi oktatáspolitikánk, oktatási struktúránk alakítása. Ifjúsági szervezetünk sajátos eszközeit vesse be a hallgatói szakmai-tanulmányi munka színvonalának emelése érdekében. Együttes munkálkodást igényel az érdekvédelmi tevékenység és az ideológiai-politikai meggyőző munka, a közvetlen politikai tevékenység, a szervezet minden szintjén. Ennek érdekében KISZ-szervezetünknek nagyobb figyelmet kell fordítani a politikai és vezetőképzésre, a kritikus és építő szellem erősítésére. Olyan programokat kezdeményezzen, amelyek által — a szélesebb hallgatói tömegeket bevonva — lehetőség nyílhat az egyetemi közhangulat javítására, az

egyetemhez való tartozás erősítésére. KISZ-szervezetünknek az elkövetkezendő években olyan szervezeti és strukturális kérdésekre kell választ adni, amelyek révén fokozható a szervezet rugalmassága. El kell érni, hogy KISZ-szervezetünk alapegységei a jövőben azok az egységek legyenek, amelyek valóban a közös munkán alapulnak, s ahol lehetővé válik a közös értékrendszer kialakítása.

A feladatterv ezután a pártszervezet ebből adódó feladataival foglalkozott. A pártbizottság, az állami vezetéssel együtt támogassa a kiemelt feladatok, irányok megvalósulását, tekintse ifjúsági munkát segítő tevékenységét, továbbra is a legfontosabbak közé tartozónak. Szerveze és segítse az oktatók és hallgatók együttműködését.

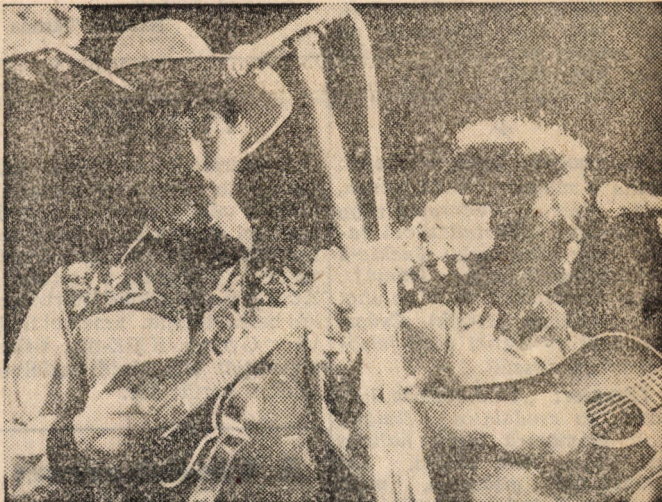
AJÁNLÁST TETT az állami vezetésnek is: teremtsék meg a feltételeket a hallgatók és az oktatók folyamatos együttműködésére.

A felső párt- és KISZ-szervezetnek ajánlja, hogy: fokozza a megalakult Universitas Bizottság támogatását, az ezzel kapcsolatos hatásköri elmentmondásokat tisztázza. Vizsgálják felül azokat a korábbi, de formálisan ma is érvényben levő határozatokat (áprilisi határozat), amelyeket már az idő túlhaladott és nem felelnek meg a mai követelményeknek.

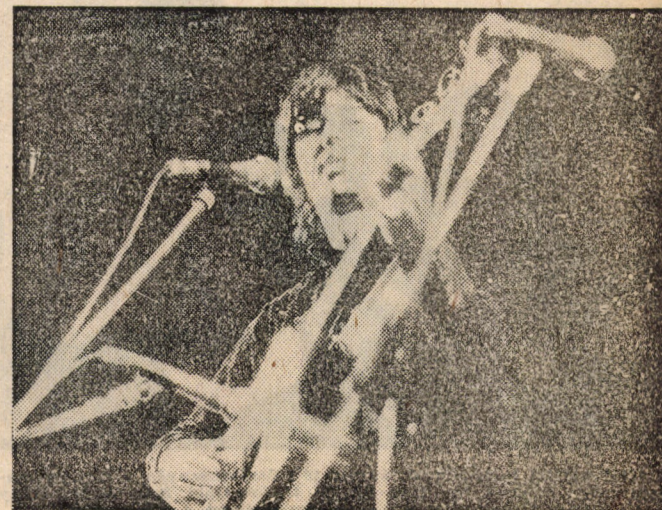
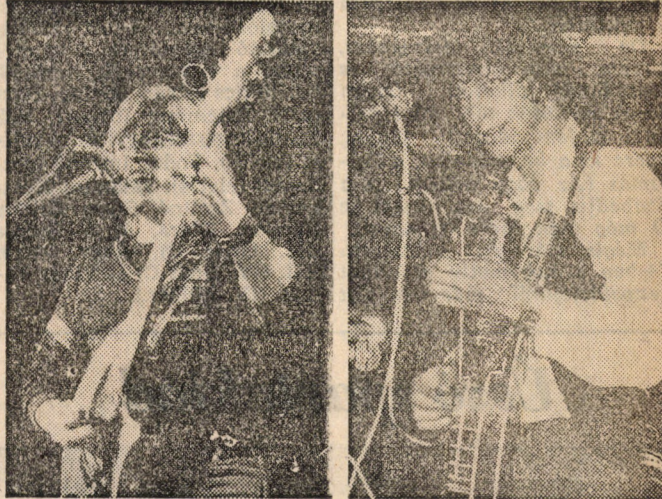
A pb-határozat végleges megfogalmazását és a pártszervek konkrét feladatainak meghatározását a KISZ KB e témával kapcsolatos ülése, illetve az egyetemi KISZ-küldötttervezletünk után végzi el a következő pb-ülés.

H. E.

A művészeti hét szereplői

A szegedi Blue Grass Pilgrims Band a Folkfesztivál kellemes meglepetése

A klub tőzstagjai: Szőrényi és Bródy

Meghalt egy gitáros

„Gyere, gyere ki a hegyoldalba,
Neked játszik ott egy
rock'n'roll-banda...”

Várhatóan ebben az évben is, májusban nagy tömegek fogják kiözönlíteni a Tabánba, az LGT-koncertre. De ezeknek a fiúknak és lányoknak már csak elenyészően kis része hallhatta Barta Tamást játszani.

Február 25-e, este fél 10 körül jár az idő. Etnyúlok a fotelban a tévé előtt, nézem a Pulzst. Már végéhez közeledik a műsor, amikor egyszer csak megjelenik Módos Péter és bejelenti: Barta Tamás, a Locomotiv GT exgitárosa nemrég meghalt Los Angelesben — lelőttek.

Első hallásra csak egy rossz viccnek tűnik. Mint valami límonádé krimiben. A képernyőn hosszú hajú, keskeny arcú, szakállas gyerekek jelennek meg. Első pillantásra egész jó fej lehet. Olyan igazi laza fickó Énekel egy számot egy kiscsajról, „aki még csak tizennégy, de ha egyszer megnézed — tudja már, hogy miért nézed”. Aztán vége a dalnak.

Ugyanolyan királya lehetett volna a magyar rockzenének, mint Presser, Frenreisz vagy az Omega. Gitártudásával talán csak Orszáczky Jackie-é vetekedhetett (a sors ironiája, hogy Orszáczky most valahol Ausztráliában játszik). Csúcszólóiról mindenki csak felsőfokokban beszélt.

(Presser: „Találkoztam Bartával, és csodálatos élmény volt számomra látni, hallani azt, hogy van valaki, aki többet tud gitározni, mint amit én el tudok képzelni gitárral, és nem kell visszafognom magam az ő képességeihez igazodva, hanem ő az, aki nagyon sokat hozzá tud tenni a zenéhez.”)

De nemcsak gitárosként, hanem mint zeneszerző is maradandót alkotott. Olyan dalok születtek tőle, mint például a fent idézett Gyere, gyere ki a hegyoldalba, a Valószínűség (Az vagy nekem...) a Szabadíts meg, Azt hittem, az O még csak most tizennégy.

Mégis más utat választott. 74-ben a Locomotiv amerikai „expedíciójáról” már nem tért

haza, végleg Los Angelesben ragadt. Miért? Ő már nem mondja meg. Kétségtelen persze, hogy az USA-ban egyik napról a másikra berobbanhatott volna a sztárok közé. Mindez azonban nem annyira tehetség, mint inkább szerencse és pénz kérdése volt. Úgy látszik, ez a kettő már hiányzott. Csak önzés és talán még több naivitás kellett ahhoz, hogy mégis kinn maradjon.

S mintha egy disszidens életében nem lehetne elismerni azt, ami érték volt, neve egyre inkább feledésbe merül, szerzeményeit valamilyen érthetetlen szemérmességből sehhol sem hallani, ami megmaradt belőle, azt is Presser Pici számlájára írja a köztudat.

Mintha csak erről szólna az Azt hittem című Barta-Adamis dal néhány sora:

„Es most mindenből emlékmű lett
S nekem emlékek, sajnós, nem kellene,
Nem is kellhetnek, akkor sem,
Hogyha szépek...”
Szondy Tamás

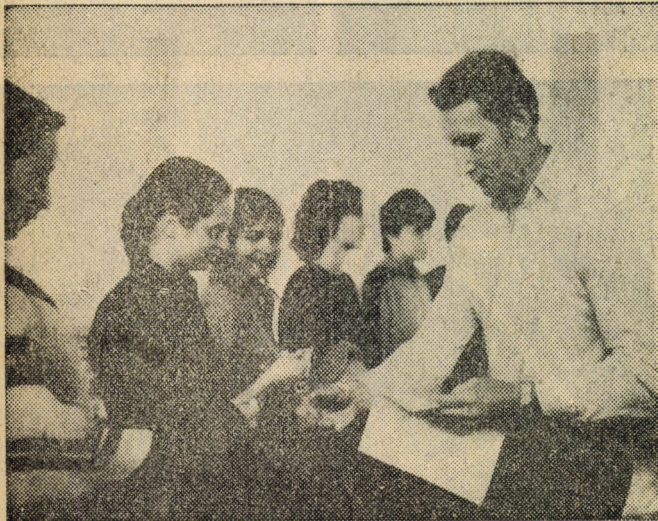
HÍREK

A végrehajtó bizottsági ülésen április 19-én megtárgyalták a tanév végi beszámoló taggyűlésekkel kapcsolatos feladatokat. Véleményezték, és módosításokkal elfogadta a testület a KISZ-bizottság küldötttervezeti beszámolóját, amelyet Szilvássy György KISZ-biz. titkár terjesztett elő. Majd tagfelvételekre került sor.

A Vöröskereszt taggyűlése

A Magyar Vöröskereszt egyetemi alapszervezete, április 14-én tartotta a VI. kongresszust megelőző vezetőség és küldöttválasztó taggyűlést. A vezetőségbe a következők kerültek be: Bikics István (elnök), Harmath Zsigmond (titkár), Bak Zsófia (egészségügyi és nevelési felelős), Fodor Imréné (gazdasági felelős), valamint Kecskeméti Zsoltné, Sipos Zoltán, Rucskai Klára, Kiss Zsuzsa (III. tanár C), Nagy József (III. évf. tanár C) és Vikár Tamás (IV. külker.).

Úszó spartakiád

A felsőoktatási intézmények április 13-i úszóversenyén a Közgáz csapata (Nagy Andrea, Szontágh Emese, Gallov Gabi, Soós Agnes, Nagy Ilona) 2. helyezést ért el az összetettben a TF mögött.

Kézilabdások

Csendes, esős nap. Lehet statisztika zh, orosz beszámoló, nyugodtan üldögélek bárhol, mert van egy biztos pont a mai napon, edzés lesz.

Nekünk a kézilabdapálya a grund, lehet bár akárhol.

A fiúk. Könti, Miki, András, Mityi, Lajos, kis Peti...

Különbözőek vagyunk, egyben megegyezünk. A rohanó városban néha összejevünk, s csak az érdekel bennünket, hogy a figura összejöjjön. Csapat. Mindenki talál itt valamit, ami megragadja s nem ereszt. Van, ki lezserül „rázza” a gólokat, akad, ki soha mérkőzésen nem játszik, mégis minden edzésen ott van.

A csapat kapusát s menedzserét kérdezem, Rév Andrást. Három év alatt két osztályt ment fel az együttes. Jelenleg a Budapest I. osztályú bajnokságban játszunk. (A kézilabda igen népszerű sportág, még kerületi szintű bajnokságokat is rendeznek.) Az edzések, mérkőzések látogatottsága — némely csapat tag részéről — rendszertelen.

Köntös Péter a csapatjáték meghatározója. 1976 óta csapat tag, átlövő. A következőket mondta, amikor András tevékenységéről kérdeztem.

— A Rév tartja össze a csapatot, amióta Orosz Feri elment (volt edző, aki a csapat menedzselését is aktívan véggezte). Mindent elintéz, ő a csapat lelke. Szervezőmunkáján túl, mint kapus is sokat fejlődött, így a játékunkra is nagy hatással van. Egy-egy jó véde-se biztosságerzetet ad a csapatnak.

Es valóban a mezvásárlás, kupákra való benevezések, mérkőzések leköltése, teremfoglalás, a testnevelési tanszékkel való kapcsolattartás — András „dolga”. Szívesen és nagyon ügyesen csinálja. Időt, fáradságot nem kímélve. A csapat pályán kívüli életét is ő irányítja. Sítáborok, közös programok, kellemesen elföltött délutánok jelzik tevékenységét.

Amit én nyomatékosan kérték az egyetemről az az utánpótlás kérdésének megoldása lenne. A tornatanárok küldjék a tehetségesnek látszó fiatalokat a csapathoz, amelyik hallgató kedvet érez, jöjjön, próbáljon szerencsét! Az eddig kapott segítséget bizván a további szíves támogatásban, ezúton is köszönöm.

Gerő Péter az aprótermetű beállós, aki 1975 óta csapattag és Köntös Péter véleményét az alábbiakban tudom összefoglalni:

Gerő Péter: — Napi 9 órát keményen dolgozom, ez a heti 2X2 óra olyan felüldülést jelent, amit csak így tudok elképzelni. Olyan nagy energia, mozgásigény gyülemlik fel bennem, amit itt tudok csak levezetni. A csapat kollektívája nagyon jó, még a csapattagok családtagjai között is bensőséges kapcsolat alakult ki, már csak azért is így van ez, mert ők képezik a nézőközönségünket többnyire.

Köntös Péter: Túl azon, hogy kézilabdázunk, barátok is vagyunk. Mindez persze nem jelenti azt, hogy zárt közösséget alkotnánk. A beilleszkedni kívánó új csapattagokat hamar megszeretjük, persze minden relatív, de nem gubonzunk be. A munkával jól összeegyeztethető a sport. Ha az embernek nincs másodállása, akkor ez kb. megfelel annak. Persze ezt szívvel és nem pénzért csináljuk. Mindig akad öt-hat ember, aki egy „kis áldozatot” hoz a csapatért, lemond valamiről.

Edzőmunka gyakorlatilag nincs. Heti két alkalom, bajnoki idejében ebből egy meccs. Abból élünk, amit már akkor is tudtunk, amikor idejöttünk. Ezzel nem Pista (az edző) munkáját kívánom minősíteni, Pista jó tréner, s én remélem, és kívánom, hogy egyszer „befusson” valami „nyerő” csapattal. Velünk azonban ilyen körülmények között nem tud mit kezdeni. Én már világlevitemben azt fogom játszani, ami bennem van. Nem fejlődök.

Pordán István a csapat edzője nyilatkozza:

— A csapat gerince kiépült, az a gárda, amely a feljutást kivívta lehet az „alap”, erre olyan fiatalabb játékosokat építhetünk, akikre továbbiakban számítani lehet.

Sajnos a csapat több mint 50 százaléka, már nem egyetemista. Mindössze egy elsős, két másodikos játékosunk van. Ez önmagáért beszél.

Két éve nem sikerült számottevő erősítést szerezni. Nincs az egyetemi vezetőségnek különösebb elvárása velünk szemben, a „gondoskodás” ennek függvényében alakul. Olyan jellemző eseteket sorolhatnék fel, minthogy pl. alapvető edzőszereink nincsenek (medicinlabda, súlyzó stb.). A téli alapozó felkészülésünket a Kinizsi tornaterem kis súlyzó helyiségében végezhettük, a női kosárlabdázókkal azonos időben, akik a nagyteremben edzettek. El lehet képzelni egy 20-25 tagú csapatot hogyan tud komoly edzőmunkát végezni egy kb. 10 négyzetméteres helyiségben.

Tisztában vagyok az egyetem szűkös lehetőségeivel. A jövő azonban már nemcsak tőlünk függ. Megfelelő edzéslehetőségek birtokában ez a csapat egyáltalán nem játszana alárendelt szerepet a Bp. I. osztályú bajnokságban, sőt...

Talán érdemes lenne mindent fontolóra venni. Így megvan az a veszély, hogy egy-két tag kiválása a csapat, s így az egyetemi kézilabdasporthoz lezüléséhez vezethet.

Meggyőződésem, hogy a mi edzőmunkánknál más csapatok többet csinálnak. Nálunk az egyéni tudás az, ami egy-egy győzelemhez vezet és nem a csapatmunka. Csapatszinten a Bp. I. is erős lehet nekünk, de vannak játékosaink, akik az NB II-ben is megállnák a helyüket, hogy ne mondják nagyot.... Nincs átlövőnk, aki 185 cm magas és 95 kg nehéz lenne.

A jelenlegi idejében 1-5. hely valamelyikét várom a csapat számára, az egyetemről pedig, hogy jöjjenek drukkolni a meccseinkre. Valószínűleg a propagandát is fejleszteni kellene. Ezt a KISZ elvállalhatná. A vezetőségtől pedig több törődést.

Egy anyagi érdekek nélküli igazi közösség működik egyetemünkön, amely néhány szerencsés ember számára megszépíti az egyetemi hétköznapokat.

Nagy Csaba

MEGJELENT

A „Fejlesztéstanulmányok” 2. számú szöveggyűjteménye „Társadalmi átmenetek és átmeneti társadalmak” címmel. A kötet tizenhárom, az átmeneti társadalmak problémáit tárgyaló, illetve azt megelőzően az átszál termelési mód kérdését elemző tanulmányt tartalmaz. Szerzői között található Tókei Ferenc, Eric J. Hobsbawm, I. Wallerstein, Samir Amin s. s. A szöveggyűjtemény a földszinti könyvesboltban kapható az I. előadó mögött.

Velence '82

Instruktortábor

Fotók: Sass Ákos

„Spionjáték” a Kinizsiben

Meghívott vendégünk volt Vallai Péter színművész április 19-én a Kinizsi Kollégium klubjában, Esterházy Péter „Spionjáték” című egyszemélyes darabját adta elő, nagy sikerrel. Fotó: Resselly Béla